

Křižovatky

Crossroads

Pavel Molek

Osoby:

Alois Kříž - rozhlasový redaktor, později šéfredaktor

Zdeněk Mančal - rozhlasový hlasatel

Stanislav Kozák - rozhlasový hlasatel

Josef Cincibus - rozhlasový reportér a hlasatel

Jaromír Šimandl - odbojář a rozhlasový pracovník

Vladimír Vicovský - šéfredaktor Národních novin

Jan Rys-Rozsévač – vůdce Vlajky

Georg Schneider – rozhlasový redaktor, poté zmocněnec říšského protektora v rozhlase

Horst Pabel - nový zmocněnec říšského protektora v rozhlase

Eliška Hlochová - Křížova sekretářka

Soudce – předseda senátu národního soudu

Marta - Křížova první žena

Major

Horník

Vojáci (zpěv)

Pouliční dav

„Je sechs hodin,“ pronesl 5. května 1945 ráno do éteru památnou dvojjazyčnou větu hlasatel Zdeněk Mančal, aby za pár hodin dalším voláním odstartoval Pražské povstání. Přesně ve stejném čase se jiný rozhlasový osud uzavíral. Redaktor Alois Kříž byl záhy po vypuknutí prvních střetů zatčen před rozhlasovou budovou a později pro kolaboraci s protektorátním režimem odsouzen k trestu smrti. V rozhlasové hře Křížovaty se jejich cesty toho rána protnou, aby je znovu vrátily k důležitým mezníkům - k rozhodnutím mezi bezpečím a rizikem, mezi kariérou a svědomím. Všechny zobrazené postavy mají svůj reálný předobraz a jejich příběh vychází z dostupných dokumentů, záznamů a informací. Hra vznikla u příležitosti stého výročí rozhlasového vysílání. V režii Petra Mančala hrají v hlavních rolích Marek Holý a Petr Lněnička.

Characters:

Alois Kříž – radio journalist, later head journalist (*his surname in Czech means “cross”*)

Zdeněk Mančal – radio newsreader

Stanislav Kozák - radio newsreader

Josef Cincibus – radio journalist and newsreader

Jaromír Šimandl - resistance fighter and radio employee

Vladimír Vicovský – editor-in-chief of *Národní noviny*¹

Jan Rys-Rozsévač – leader of *Vlajka*²

Georg Schneider – radio journalist, later Reich protector’s commissioner in Czechoslovak radio

Horst Pabel - new Reich protector’s commissioner in Czechoslovak radio

Eliška Hlochová – Kříž’s assistant

Judge – head of the National Court senate

Marta – Kříž’s first wife

Major

Miner

Soldiers (singing)

Crowds in streets

“Je sechs hodin”, which translates as “It is sechs o’clock,” was the famous bilingual sentence newsreader Zdeněk Mančal said on-air on the morning of 5 May 1945. A couple of hours later, with another radio announcement, he started the Prague Uprising. At exactly the same time another radio destiny was just closing. Journalist Alois Kříž was arrested in front of the radio building just after the first skirmishes broke out, and he was later sentenced to death for collaboration with the Protectorate regime. In the radio drama *Crossroads*, the men’s paths cross that fateful morning to take them back to the essential milestones – the choice between safety and risk, between career and conscience. All the depicted characters are based on real persons and their stories are sourced from available documents, records and information. The drama was created for the centennial celebrations of radio broadcasting in the Czech Republic. Directed by Petr Mančal, the drama stars Marek Holý and Petr Lněnička.

¹ National Newspaper, a Czechoslovak daily.

² A Czechoslovak nationalist and fascist movement which published an eponymous magazine

PROLOG

(Hlasy v Křížově hlavě.)

Hlas z davu: To je von!

Hlas z davu: Ubrečenej Lojza!

Schneider: Aber, Herr Redaktor...

Kříž: Nechte mě!

Hlas z davu: Chyťte ho, kolaboranta!

Kříž: Co je vám? Ruce pryč -

Rys: Do něj! To je vono! Jo!

Kříž: Nechte mě!

Hlas z davu: Držte ho!

Vicovský: Jednou se budete stydět!

Kříž: Já? Proč já?

Pabel: Fahren Sie zur Hölle mit Ihrem Gejammer!

Kříž: Copak jsem toho chtěl tolik?

Hlas z davu: Zastřelte tu svini nacistickou!

Kříž: Někdo být, něco dokázat...

Hlas z davu: Na kandelábr s ním!

Hlochová: Jste v pořádku? Klepe se vám ruka.

Kříž: Eliško, Eliško, proč mi vykáš?

Hlochová: Lojzku...

Hlas z davu: Chce zdrhnout, krysa!

Kříž: Eliško, i kdyby to všechno skončilo, i kdyby nezůstalo vůbec nic, ty zůstaneš -

Mančal: Je sechs hodin.

Kříž: Slib mi, že zůstaneš se mnou - slibuješ mi to?

Mančal: Je sechs hodin.

PROLOGUE

(Voices in Kříž's mind.)

Voice from the crowd: That's him!

Voice from the crowd: Moaning Alois!

Schneider: Aber, Herr Redaktor...

Kříž: Leave me alone!

Voice from the crowd: Catch him, traitor!

Kříž: What are you doing? Hands off -

Rys: Get him! That's it! Yes!

Kříž: Leave me be!

Voice from the crowd: Hold him!

Vicovský: One day you'll be ashamed!

Kříž: Me? Why me?

Pabel: Fahren Sie zur Hölle mit Ihrem Gejammer!

Kříž: Did I ask for too much?

Voice from the crowd: Shoot the Nazi swine!

Kříž: Just to be someone, to have a career...

Voice from the crowd: Hang him off the streetlight!

Hlochová: Are you okay? Your hand is shaking.

Kříž: Eliška, Eliška, why are you acting like you don't know me?

Hlochová: Alois...

Voice from the crowd: He wants to run away, the rat!

Kříž: Eliška, even if everything ends and nothing's left, you'll remain -

Mančal: It is sechs o'clock.

Kříž: Promise, you'll stay with me – will you promise me that?

Mančal: It is sechs o'clock.

Kříž: Slibuješ??

Hlas z davu: Dost cirátů s hajzlem!

Hlas z davu: Prase kolaborantský...

Mančal: *(zřetelně z vysílání)* Je sechs hodin. Následuje hudební blok.

Kříž: *(probouzí se)* Co?

(Z rádia vyhrává sokolský pochod.)

Kříž: Co je to za pitomost?

PAVEL MOLEK - Křížovatky

fiktivní rozhovor o jedné skutečné kariéře

1. (5. 5. 1945 _Hlasatelna)

(Otevřou se dveře hlasatelny. Z odposlechu hraje hudba.)

Kříž: Co to má znamenat?!

Mančal: Co tady děláte?

Kozák: *(Křížovi v patách)* Promiň, Zdeňku - šel rovnou do hlasatelny, nestih
jsem ho zadržet...

Kříž: Kde je německá hlasatelka?

Mančal: Někam odešla. Asi jí vadilo, že se vysílá jen česky.

Kříž: Jak „jen česky“?

Kozák: Ano. A vy byste měl taky vypadnout.

Kříž: Jak to se mnou mluvíte?! Víte, kdo já jsem?

Mančal: Právě, že víme.

Kozák: Takže naneshledanou. Auf nicht-wiedersehen, Herr Kříž.

Kříž: Ale -

Kříž: Promise?

Voice from the crowd: No scruples with such a bastard!

Voice from the crowd: Bloody traitor...

Mančal: *(clearly from the announcement)* It is sechs o'clock. You'll now hear the music section.

Kříž: *(waking up)* What?

(The radio plays a Sokol³ march.)

Kříž: What's this nonsense?

Narrator: **PAVEL MOLEK - Crossroads**

A fictional conversation about a real career. Director Petr Mančal.

1. (5 May 1945 _Broadcasting room)

(The door to the Broadcasting room opens. Music plays from the monitor.)

Kříž: What's this supposed to mean?!

Mančal: What are you doing here?

Kozák: *(following Kříž)* I'm sorry, Zdeněk – He took off straight to the broadcasting room, I couldn't stop him...

Kříž: Where's the German announcer?

Mančal: She left. She probably didn't like the broadcast being all in Czech.

Kříž: What do you mean "all in Czech"?

Kozák: Yes. And you should leave too.

Kříž: How dare you speak to me like this?! Do you know who I am?

Mančal: We know it very well.

Kozák: Hope to not see you again. Auf nicht-wiedersehen, Herr Kříž.

Kříž: But -

³ A Czechoslovak sports organization, persecuted and later banned by Nazis

Mančal: Ticho! Šš!

(Hudba z odposlechu dohraje.)

2. (5. 5. 1945 _Hlasatelna)

Mančal: *(do vysílání)* Dnes je sobota 5. května 1945. Ve vysílání nyní následuje technická přestávka. Po jejím skončení v devět hodin čtyřicet pět minut bude připraveno vysílání pro ženy a v deset hodin dvacet minut vzdělávací hra Daidalos a Ikaros.

3. (5. 5. 1945 _Hlasatelna)

Kříž: Máte pravdu, já půjdu. Rovnou za intendantem Thürmerem. Možná tam potkám zrovna Frau Magraf. Nejspíš jí udělám radost, když dosvědčím, kdo jí neumožnil odvysílat hlášení v němčině. *(míří ke dveřím)* Takže se připravte, jak to Herr Thürmerovi vysvětlíte. A pochybuji, že přijde sám!

Kozák: *(postaví se do dveří)* Ne, ne, ne... Nikam nepůjdete!

Kříž: Zbláznil jste se? Pusťte mě!

Mančal: Počkej, Stando -

Kozák: *(brání Křížovi v odchodu)* NE. Nepočkám. Do dalšího vysílání tě nikdo nesmí dostat od mikrofону. Za žádnou cenu! Rozumíš?

Kříž: To myslíte, že kromě mě to vaše hlášení nikdo neslyšel?

Mančal: Ne. Doufáme, že ho slyšel celej národ -

Kozák: Jen každej nemá uvažování kolaborantský krysy.

Kříž: Tak to by stačilo! *(snaží se odstrčit Kozáka)*

Kozák: *(nepustí ho)* Zpátky! Tady zůstanete sedět a ani se nehnete. *(odchází)* Zdeňku, hlídej ho. Já budu za chvíli zpátky!

Mančal: Co chceš dělat, Stando?

Mančal: Silence! Hush!

(Music from the monitor stops playing.)

2. (5 May 1945 _ Broadcasting room)

Mančal: *(on air)* Today is Saturday 5 May 1945. We will now take a technical break in the broadcast. After that at 9.45 there will be a programme for women and at 10.20 the educational drama *Daedalus and Icarus*.

3. (5 May 1945 _ Broadcasting room)

Kříž: You're right, I'm leaving. Straight to intendant Thürmer. I might come across Frau Magraf there. It might make her happy when I testify who it was who didn't let her broadcast in German. *(heading for the door)* So get an explanation ready for Herr Thürmer. I doubt he'll come unaccompanied!

Kozák: *(standing in the doorway)* No, no, no... You're not going anywhere!

Kříž: Have you gone mad? Let go!

Mančal: Wait, Standa -

Kozák: *(he stops Kříž from leaving)* No. I won't wait. You must stay at the mic until the next programme. No matter what! Understand?

Kříž: Do you really think that apart from me no one else has heard your announcement?

Mančal: No. We hope the whole nation heard it -

Kozák: But not everyone has the attitude of a collaborating rat.

Kříž: That's enough! *(he tries to push Kozák away)*

Kozák: *(he won't let him)* Stay back! You'll stay here, and don't move an inch. *(he leaves)* Zdeněk, keep an eye on him. I'll be right back!

Mančal: What do you want to do, Standa?

Kozák: To poznáš. Ale rozhodně to není pro udavačský uši... Ty tady radši necháme pod zámkem. (*zamkne zvenku*)

4. (5. 5.1945_Hlasatelna)

Kříž: Z toho se budete zodpídat.

Mančal: Vy to vážně nechápete?

Kříž: Co?

Mančal: Že je po všem. Válka končí. Němci končí.

Kříž: To se ještě uvidí, kdo tady s čím končí!

Mančal: Lidi jako vy končí.

Kříž: Lidi jako já?

Mančal: Lidi, co zradili republiku-

Kříž: Tak já podle vás zradil republiku?

Mančal: A ne snad?

Kříž: Mančale, když jsme spolu naposled mluvili z očí do očí -

Mančal: Nevzpomínám si, že bych s vámi za ty čtyři roky v rozhlase ztratil víc než dvě slova.

Kříž: A na toho poručíka ve vlaku od Břeclavi si taky nepamatujete, pane *nadporučíku*?

Mančal: Kde ve vlaku? A... tu hodnost, tu jsem přeci v rozhlase nikdy-

Kříž: V osmatřicátém. Po Mnichovu -

5. (10/1938_demobilizace_Vlak od Břeclavi)

(*koláž z rozhlasového vysílání*)

(*Abdikační projev Edvard Beneše 5. 10. 1938: poslal jsem právě panu předsedovi vlády dopis, jímž se vzdávám prezidentského úřadu, obracím se na vás...*)

Kozák: You'll see. But it's not meant for a traitor's ears... We'd better keep him locked in here. *(he locks the door from outside)*

4. (5 May 1945 _ Broadcasting room)

Kříž: You'll be held accountable for this.

Mančal: Do you really not understand?

Kříž: What?

Mančal: That it's over. The war is ending. The Germans are finished.

Kříž: We'll see who finishes what!

Mančal: People like you are finished.

Kříž: People like me?

Mančal: People who betrayed the republic-

Kříž: So you think I betrayed the republic?

Mančal: And didn't you?

Kříž: Mančal, when we last spoke face to face -

Mančal: I don't remember uttering more than a couple of words to you in the four years I've worked for the radio.

Kříž: You don't remember a lieutenant on a train from Břeclav either, *first lieutenant?*

Mančal: What train? And... I've never used my rank in the radio-

Kříž: In 1938. After the Munich Agreement -

5. (October 1938_Demobilisation_Train from Břeclav)

(a collage of radio broadcasting)

(Czechoslovak President Edvard Beneš's abdication speech 5 October 1938: I have just sent a letter to the Prime Minister in which I resign the office of President. I am addressing you...

Demobilizační vyhláška 7. 10. 1938: ...na základě ustanovení paragrafu 60 ústavní listiny nařizuje vláda republiky Československé podle paragrafu 23, odstavce 3 branného zákona demobilizaci.

Abdikační projev Edvard Beneše 5. 10. 1938: ...ze svého osobního přesvědčení.)

(drncání vlaku, někdo hraje na foukací harmoniku)

Kříž: *(zpívá spolu s ostatními vojáky)*

Ach Edo, Edo,

Do hajzlu vlez!

My chtěli bojovat

Podělal ses.

Mančal: Budte zticha.

Voják: Co?

Mančal: Se nestydíte?

Kříž: *(opile)* Ale tuhle písničku měl přece rád tatíček Masaryk...

Vojáci: *(přes Kříže)* Podělal, podělal,

a ne málo

Kříž: *(přidá se k ostatním)* Pro srandu budeš všem

Natrvalo.

Mančal: Řek jsem, abyste drželi hubu!

Kříž: Vám už nemáte co rozkazovat, pane...nadporučíku, Protože tady už žádná armáda není... Poslední rozkaz byl zvednout ruce a stáhnout kalhoty!

Voják: Rozkáz!

Kříž: Jako to udělal ten zrádcovskej prcek na Hradě.

Mančal: *(skočí po něm)* Co si to, doprdele, dovoluješ! V takový chvíli...

Kříž: *(brání se)* Pust' mě, hajzle...

(Strhne se rvačka.)

Demobilisation Decree of 7 October 1938: ... on the basis of the provisions of Section 60 of the Constitutional Charter, the Government of the Czechoslovak Republic orders demobilisation under Section 23, paragraph 3 of the Conscription Act.

Edvard Beneš's abdication speech 5 October 1938: ...and out of my personal conviction.)

(train bumping, someone is playing a harmonica, Kříž sings with other soldiers)

Kříž: Oh Eda⁴, Eda,

Give up the dance!

We wanted to fight

But you shat in your pants.

Mančal: Shut up.

Soldier: What?

Mančal: Are you not ashamed?

Kříž: *(drunk)* But President Masaryk⁵ loved this song...

Soldiers: *(over Kříž)* Shat in your pants,
more than enough...

Kříž: *(joining the others)* Everyone laughs at you
Don't say it's tough.

Mančal: I told you to shut the fuck up!

Kříž: You have no right to order us, first lieutenant, because there's no army here... The last order was to raise hands and drop our trousers!

Soldier: Command!

Kříž: Like the traitor midget up at the Castle did.

Mančal: *(he jumps at him)* How dare you! At such a moment...

Kříž: *(protesting)* Let go of me, bastard...

(A fight breaks out.)

⁴ Nickname for President Edward Beneš.

⁵ First Czechoslovak President from 1918-1935.

Major: *(přichází)* Co to má znamenat?

Mančal: *(pustí Kříže)* Pane majore.

Kříž: *(udýchaný, vyplivne krev)* Tfuj.

Major: Hlaste se.

Mančal: Nadporučík Zdeněk Mančal.

Kříž: Alois Kříž. Poručík... dokud bylo proč...

Major: Neptal jsem se na názor. Civilní povolání.

Kříž: Sportovní redaktor. Národní noviny.

Mančal: Vychovatel mládeže. Ozdravovna Zbraslav, Strnady.

Major: Znáte se?

Mančal: Ne... před chvílí jsem přistoupil.

Major: Co se tu stalo?

(Ticho.)

Major: No tak. Čekám vysvětlení.

Mančal: Tady poručík... urážel naši armádu a prezidenta Beneše.

Major: To jste důstojník?!

Kříž: Bohužel.

Major: Styďte se.

Kříž: Tak stydět, jo? Stydět?! To já se stydím, že mám na sobě ještě tuhle uniformu, že můj vrchní velitel hodil mě a moje kluky přes palubu, mě, kterej jsem byl ochotnej za tuhle republiku položit život!

Mančal: To my všichni přece.

Major: Pořád jsme.

Kříž: Tak proč se mám vracet domů se staženým vocasem?
A celej život se bát, kdy se mě můj syn zeptá: „A táto, proč jsi nebojoval? Proč ses Němcům nepostavil?“ Jasný?

Major: *(arrives)* What is going on?

Mančal: *(releases Kříž)* Major, sir.

Kříž: *(breathless, he spits blood)* Phew.

Major: Report.

Mančal: First lieutenant Zdeněk Mančal.

Kříž: Alois Kříž. Lieutenant... when there was still a reason...

Major: I didn't ask for your opinion. Your civilian job.

Kříž: Sports journalist. National Newspaper.

Mančal: Youth educator. Zbraslav Sanatorium, Strnady.

Major: Do you know each other?

Mančal: No... I've just got on the train.

Major: What happened?

(Silence.)

Major: Come on. I'm waiting for an explanation.

Mančal: The lieutenant here... he was insulting our army and President Beneš.

Major: And you call yourself an officer?!

Kříž: Unfortunately.

Major: You should be ashamed.

Kříž: Ashamed? Ashamed?! I'm ashamed that I'm still wearing this uniform, that my commander-in-chief threw me and my boys overboard, and I was willing to lay my life for this country!

Mančal: We all were.

Major: We all are.

Kříž: So why am I to go back home with my tail between my legs? And spend my life fearing the day my son asks me, "Why didn't you fight, dad? Why did you not stand up to the Germans?" Got it?

Neodcházejte, majore. Za to se stydím od chvíle, kdy to svinstvo v Mnichově podepsali. Že nemůžu nic... ani zpívat si vo tom, kdo za to všechno může... *(zpívá)* Podělal, podělal, a ne málo *(vojáci se přidají)* Pro srandu budeš všem natrvalo...

(drncání vlaku)

6. (5. 5. 1945_Hlasatelna)

Kříž: Vážně si na tu cestu nepamatujete?

Mančal: Cestu ano. Vás ne.

Kříž: A stejně, jen co ucítíte příležitost, jako by vám zas narostly frčky, co?! Tady sed', ani se nehni. Pod zámek, jak malýho kluka.

Mančal: Bud'te rád, že jste pod zámek jen tady v hlasatelně. Zatím.

Kříž: Už dokonce vyhrožujete.

Mančal: Spíš předpovídám. Všem, co poplivali -

Kříž: Co?

Mančal: - demokracii. Masaryka. Republiku.

Kříž: Vždyť ta vaše slavná republika plivla z vysoka na mě, na nás všechny! Místo boje troubila, že změna hranic neznamena změnu národa. Nikdy ten obraz nedostanu z hlavy. Nikdy. To ponížení. Poručík nejtrapnější armády světa. To i ti negři v Habeši se dokázali Italům postavit.

Mančal: Zato vás postavili na nohy až Němci, co? A dovedli až za mikrofon.

Kříž: Kdyby mi tu šanci před válkou dali Češi. Jenže ta vaše zatracená republika mě sem pustila jen na patnáct minut, přesně patnáct minut. Na hlasovou zkoušku.

Mančal: Copak vy jste tehdy chtěl do rozhlasu?

Don't go away, major. I'm ashamed of that since the moment they signed that shit in Munich. That I can't do anything... not even sing about whose fault it is... *(sings)* Shat in your pants, more than enough... *(soldiers join in)* Everyone laughs at you...

(train bumping)

6. (5 May 1945 _ Broadcasting room)

Kříž: Do you really not remember the journey?

Mančal: I remember the journey. But not you.

Kříž: Anyway, as soon as you sense the opportunity, you seem to grow the pips, don't you?! Sit and don't move. Locked up like a little boy.

Mančal: Be glad you're locked up here in the broadcasting room. For now.

Kříž: Oh, and now you're threatening me.

Mančal: I'm forecasting. Everyone who spat on -

Kříž: What?

Mančal: - on democracy. On Masaryk. On the republic.

Kříž: That republic of yours spat on me, on all of us! Instead of fighting, they trumpeted that the change of borders didn't mean a change in the nation. I will never get the image out of my head. Never. The humiliation. A lieutenant in the most embarrassing army in the world. Even negros in Ethiopia managed to stand up to the Italians.

Mančal: Whereas you had to wait to be stood on your feet by the Germans, didn't you? And led to the microphone.

Kříž: If I had been given the chance by the Czechs before the war. But your bloody republic allowed me just fifteen minutes here, not a minute more. During a voice test.

Mančal: You wanted to work for the radio back then?

7. (10/1938_Rozhlas, hlasová zkouška)

Kříž: *(předčítá na mikrofon novinovou úvahu Karla Čapka)* ...a co se měnit nebude, děj se co děj. Ano, mnohé se bude měnit; tím silněji musíme vědět o tom, co je v nás a pro nás nezměnitelně dáno. Dáno dějinami, povahou i vírou, jež upírá oči do budoucnosti.

Cincibus: *(rozmrzele vzdychne)* Pokračujte.

Kříž: *(pokračuje)* ...toto je naše mravní území, které nemáme komu vydat - *(zajíkne se)*

Cincibus: Pevnějším hlasem, prosím.

Kříž: *(pokračuje)* ...a kdo uvádí v pohyb tyto hranice, je blázen nebo něco horšího. *(zastaví)* To by už mohlo stačit, ne?

Cincibus: Kolego -

Kříž: Ano?

Cincibus: - pokud se vám Čapek nelíbí, tak mluvte, co vás napadne, zpívejte, cokoli. Berte to tak, že za mikrofonem můžete dělat spoustu věcí.

Kříž: *(mlčí)*

Cincibus: Jen jedna věc tu nesmí být slyšet nikdy.

Kříž: Jaká?

Cincibus: Ticho, pane kolego.

Kříž: *(plačtivě)* Ale ten text -

Cincibus: A ten zajímavý hlas... Jestli vám můžu poradit, kolego, držte se radši psacího stroje.

Kříž: Ale -

Cincibus: Máte přece místo v Národních novinách, že? Další, prosím.

8a (5. 5. 1945_Hlasatelna)

Kříž: Tak dokonale mě ponížít.

7. (October 1938 _Czechoslovak Radio, voice test)

Kříž: *(reading an essay by Karel Čapek⁶ into the mic)* ...and never change, whatever the situation. Yes, many things will change; all the more do we need to know what is irrevocably given within us and given to us. Given by history, by character and by a belief that fixes its eyes on the future.

Cincibus: *(sighing sullenly)* Go on.

Kříž: *(he goes on)* ...this is our moral territory and there is no one to give it - *(he falters)*

Cincibus: Use a stronger voice, please.

Kříž: *(he continues)* ...and whoever sets these borders into motion is crazy or even worse. *(he stops)* That should be enough, no?

Cincibus: Dear colleague -

Kříž: Yes?

Cincibus: - if you don't like Čapek, you can say anything you want, you can sing, or whatever. Assume that behind the mic you can do a lot of things.

There's just one thing which must never be heard here.

Kříž: What's that?

Cincibus: Silence, dear colleague.

Kříž: *(tearful)* But the text -

Cincibus: And the weepy voice... If I could suggest something, you'd better stick to the typewriter.

Kříž: But -

Cincibus: You do have a job at the National Daily, don't you? Next, please.

8a (5 May 1945 _ Broadcasting room)

Kříž: Total humiliation.

⁶ Czechoslovak writer, journalist and humanist nominated for the Nobel Prize in Literature 7 times (1890-1938).

Mančal: Proto jste Pepíka Cincibuse letos v březnu udal?
Kříž: Cože? Já nikoho neudal, to ne-
Mančal: Všichni v rozhlase vědí, že jste ho nemoh vystát.
Kříž: Vždycky všichni všechno vědí! V osmatřicátým všichni věděli, že nás Beneš zachrání s Anglií a Francií, teď všichni vědí, že Německo prohraje, že - jak jste to říkal? - lidi jako já končí... A já zas vím, že jsem Cincibuse neudal.
Mančal: Říkáte vy.
Kříž: Co bych z toho měl? Co je mi po něm? Dneska. Nějaký reportér...
Mančal: Ale v osmatřicátém-
Kříž: Že bych sedm let plánoval pomstu? Proč bych to neudělal hned? Proč bych k tomu potřeboval gestapo, když jsem tady šéf? Nikdy jsem nikoho neudal! Nikoho! Tečka. Ani Cincibuse. I když se mi tenkrát vysmál do očí a zabouchnul přede mnou dveře. Koneckonců, nebyl tehdy jediný...

8b (3/1939_ Redakce Národních novin)

Kříž: Opravdu, ještě dnes?
Vicovský: Ano, ještě dnes, Kříž! Sbalte si své věci a zmizte redakce.
Kříž: Proč mě vlastně vyhazujete?
Vicovský: Myslete si, že je to z úsporných důvodů.
Kříž: Ale já mám dítě a těhotnou ženu, pane šéf, já udělám cokoli-
Vicovský: Už jste toho udělal až dost!
Kříž: Pane šéf -
Vicovský: Jednou se budete stydět!

Mančal: Is that why you turned Josef Cincibus in this March?

Kříž: What? I didn't turn anyone in, I didn't-

Mančal: Everyone at the radio knows you couldn't stand him.

Kříž: Everyone always knows everything! In 1938 everyone knew that Beneš together with England and France would save us, now everyone knows that Germany will lose, that – how did you say it – people like me are finished... And I know that I never turned Cincibus in.

Mančal: That's what you say.

Kříž: What would I get out of it? What do I care about him? Today. He was just a journalist...

Mančal: But in 1938-

Kříž: You think I planned my revenge for seven years? Wouldn't I have done it straight away? Why would I have needed the gestapo when I'm the boss here? I've never turned anyone in! Never! Period. Not even Cincibus. Even though he laughed in my face back then and slammed the door on me. But after all, he wasn't the only one...

8b (March 1939_ Editorial office of the National Newspaper)

Kříž: Now, really? Today?

Vicovský: Yes, today, Kříž! Pack your things and leave the office.

Kříž: But why are you firing me?

Vicovský: You can tell yourself it's for cost-saving reasons.

Kříž: But I have a child and a pregnant wife, boss, I'll do anything-

Vicovský: You've done enough!

Kříž: But boss -

Vicovský: One day you'll be ashamed!

9. (5. 5. 1945_Hlasatelna)

Kříž: Šéfredaktor Vicovský mě poslal na dlažbu a dodneška se mi nikdo z redakce neobtěžoval říct proč. Zůstal jsem bez práce, kluk ještě nechodil do školy a druhý dítě na cestě. Pro Němce jsem byl „ten, co se na podzim promenoval po Praze v československé důstojnické uniformě“, pro Čechy „ten, co má za manželku Němku.“ Co jste dělal vy? Hrál si v ozdravovně ve Strnadlech na Rychlé šípy? Předcítáním jste si cvičil hlas, aby vás přijali do rozhlasu? Aby vás Němci přijali?! Že jste najednou tolik stál o to, abyste mohl v protektorátním rozhlase pracovat pro Říši?

Mančal: *(neudrží se)* Co vy víte, pro koho já pracuju celou válku!

10. (5/1939_Běžecká dráha stadionu)

(Mančal a Šimandl vytrvalostně běží, začíná pršet. Oddechují.)

Šimandl: Poběž! Ať nezmoknou! Dneska jich není tolik.

Mančal: Tak jsi měl přijít, až jich bude víc. Nechci zbytečně riskovat, Jardo. Ani když je to tady na stadionu.

Šimandl: Nastrkáš to pod svetr.

Mančal: Padesát letáků pod svetrem? To bohatě stačí na provaz pro nás všechny.

Šimandl: Neboj, v šatnách nebude takhle pozdě ani noha.

(V šatně. Ozve se plechová skříňka.)

Šimandl: Tady. *(předává mu zabalené letáky)* A přijď zase ve středu na trénink. Ve tři.

Mančal: Co je to?

9. (5 May 1945 _ Broadcasting room)

Kříž: Editor-in-chief Vicovský sacked me and to this day no one from the office has had the decency to tell me why. I was left jobless, my boy was not yet of school age and I had another kid on the way. For the Germans I was “the one who had been walking around Prague in a Czechoslovak officer uniform” and for the Czechs “the one who married a German.” What did you do? Pretended to be one of the boys from Rychlé šípy⁷ in the sanatorium in Strnady? Did you train your voice by reading to the patients there to get accepted at the radio? To get accepted by the Germans?! Why did you suddenly strive so much to work for the Reich in the Protectorate radio?

Mančal: What do you know who I’ve been working for throughout the war!

10. (May 1939 _ Running track at a stadium)

(Mančal and Šimandl are running and panting, it’s beginning to rain.)

Šimandl: Come on! Don’t get them wet! There aren’t that many today.

Mančal: You should have come when there were more. I don’t want to take unnecessary risks, Jarda. Not even here on the stadium.

Šimandl: You can stick them under your sweater.

Mančal: Fifty leaflets under my sweater? That’s enough to get us all hanged.

Šimandl: Don’t worry, there won’t be a soul in the changing rooms this late.

(In the changing room. A metal locker is heard.)

Šimandl: Here. *(he hands him wrapped leaflets)* And come to the training again on Wednesday. At three.

Mančal: What’s in it?

⁷ Czechoslovak comic books for children with boy role models.

Šimandl: *(přes Mančala)* Opis Benešova projevu. „Duch vždy vítězil nad Mečem.“

Mančal: *(čte)* Do posledního dechu budu pokračovat v boji za svobodu našeho národa a za jeho práva. Jsem si jist, že náš národ z tohoto zápasu, tak jako to dokázal předtím v historii, vyjde statečný a hrdý jako byl po celou dřívější dobu, a že vždy bude na jeho straně sympatie, uznání a láska všech slušných lidí na celém světě. Pravda vítězí.

11. (5. 5. 1945_Hlasatelna)

Mančal: Rychlé šípy jsme četli s chlapci moc rádi. Než začal Mirek Dušín vyučovat němčinu...

Kříž: Jistě. Ještě řekněte, že jste si pak po večerech společně otevřeli „V boj“.

Mančal: *(mlčí)*

Kříž: Taková pohádka by se vám akorát hodila k tomuhle dnešnímu výstupu. Jenže vám ji nikdo neuvěří, Herr Mančal.

Mančal: Zatímco vy můžete hrdě doložit, že jste byl vždycky „s miliony árijců na straně nové Evropy“, co? Tisíce posluchačů vám to můžou dosvědčit. A čtenářů, který četli ty vlajkařský svinstva, co jste psal s Rysem.

12. (5/1939_Boxerský zápas)

Rys: *(deklaruje manifest Vlajky)* Poslání českého národa již vzhledem k jeho slavné minulosti musí být vyšší: český národ musí se zařadit jako aktivní složka k národům, které jsou nositeli nového světového názoru, a zajistit si tak čestné místo mezi árijskými národy jakožto první slovanský národ! Vlajka chce a bude organizovat národ skutečně totalitně.

Šimandl: *(over Mančal)* A transcript of Beneš's speech. "The Spirit has always overcome the Sword."

Mančal: *(reading)* I will continue to fight to my last breath for our nation's freedom and rights. I am confident that our nation will emerge from this struggle, as it has done before in the past, as brave and proud as it has been throughout history, and that it will always have on its side the sympathy, appreciation and love of all decent people around the world. Truth prevails.

11. (5 May 1945 _ Broadcasting room)

Mančal: We used to like reading Rychlé šípy with the boys. Until the main character started teaching German...

Kříž: Sure. Now you can tell me you used to read V boj⁸ in the evening.

Mančal: *(does not respond)*

Kříž: Such a story would fit in with tonight's drama. But no one would believe it, Herr Mančal.

Mančal: Whereas you can proudly demonstrate that you have always been "one of the million Aryans standing on the side of the new Europe", right? Thousands of listeners can testify to that. And readers who read the filth you wrote with Rys for Vlajka⁹.

12. (May 1939_Boxing fight)

Rys: *(announcing Vlajka's manifesto)* With its glorious past, the Czech nation's mission must aim higher: the Czech nation must become an active component of the nations that are the bearers of the new worldview and thus secure a place of honour among the Aryan nations as the first Slavic nation! Vlajka wants and will organise the nation in a truly totalitarian way.

⁸ An illegal magazine from the Protectorate era.

⁹ A Czechoslovak nationalist and fascist movement which published an eponymous magazine.

Kříž: *(spolu s Rysem)* Svým hospodářským programem zajistí práci všem a dobrou odměnu za ni, vyřídí ve své tvrdé spravedlivosti otázku židovskou, zednářskou i obohacení osob politicky a veřejně činných.

(Kříž a Rys na boxerském zápase.)

Rys: *(sleduje zápas)* Drž ho, drž ho, drž ho!

Kříž: ...z Národních novin jsem - odešel, tam se to hemží jenom Židy a uctívači Beneše. *(vyndává leták z aktovky)*... a ten váš leták jako by mi mluvil -

Rys: *(nevšímá si ho)* Pojď, Hanzi, dělej!

Kříž: Já jen... Chtěl jsem říct, že s vámi souhlasím.

Rys: Jo! Jo! Pravej hák!

Kříž: ...s každým slovem.

Rys: Jak že se jmenujete?

Kříž: Kříž. Alois Kříž.

Rys: Rys. Jan. *(do ringu)* Ještě, pojď do něj!

Kříž: Dělal jsem sportovního redaktora. Studoval jsem práva, mám dvě státnice, jazyky.

Rys: Němčinu?

Kříž: Jistě, žena je Němka, syn je poloviční Němec.

Rys: *(do ringu)* Eště!

Kříž: Taky francouzštinu.

Rys: Vlajka chce začít vydávat deník. Desetitisícový náklad, se vším všudy. Takže i se sportovní rubrikou. *(fandí)* Výborně!

Kříž: Jistě. I sport se musí -

Rys: Tak, to je ono, Hanzi! Hanzi, závěr!

(tvrdý pád těla na zem)

Kříž: - přizpůsobit.

Rys: Ticho!!!

Kříž: *(together with Rys)* Its economic programme will secure work and good wages for all, its firm justice will solve the Jewish question, the Masonic question and the enrichment of persons politically and publicly active.

(Kříž and Rys at a boxing fight.)

Rys: *(watching the fight)* Hold him, hold, hold!

Kříž: ...I - left the National Daily, it's full of Jews and Beneš worshippers. *(he takes a leaflet out of his briefcase)*... and your leaflet speaks my mind-

Rys: *(he doesn't pay attention to him)* Come on, Hans, come on!

Kříž: I just... I just wanted to say I agree with you.

Rys: Yes! Yes! Right hook!

Kříž: ...with every word.

Rys: What did you say your name was?

Kříž: Kříž. Alois Kříž.

Rys: Rys. Jan. *(towards the ring)* Move it, give it to him!

Kříž: I used to work as a sports journalist. I studied law, I have two state exams, I know languages.

Rys: German?

Kříž: Of course. My wife is German, my son is half German.

Rys: *(to the ring)* More!

Kříž: French, too.

Rys: Vlajka wants to publish a newspaper. Ten thousand copies, the lot. So including the sports section. *(cheering)* Great!

Kříž: Of course. Sport also needs to -

Rys: That's it, Hans! Hans, now the finish!

(a body falling on the ground heavily)

Kříž: - adapt.

Rys: Silence!!!

(zvon a nadšený potlesk)

Rys: To byl nářez! Co jste to říkal?

Kříž: Že i sport se musí přizpůsobit novým poměrům.

Rys: Nesnáším slovo přizpůsobit. Hácha se přizpůsobuje. Eliáš se přizpůsobuje, všichni se jenom snaží přežít. Vůbec nechápou, že protektorát, to není okupace, to je-

Kříž: Příležitost. Příležitost k ozdravení.

Rys: Upevnění národa.

Kříž: Ano!

Rys: Jeho hodnot.

Kříž: Jako byste mi četl myšlenky. Chcete- Chci říct, směl bych vstoupit do vašeho hnutí?

Rys: Jestli vám nevadí riziko...

Kříž: Jaké riziko?

Rys: Formálně je Vlajka pořád nelegální hnutí. Ale připravujeme se. Rosteme. A přitom nejsme vidět. Nacisti jsou chytrý. Proto jim patří budoucnost. Heute gehört uns Deutschland-

Kříž: -und morgen die ganze Welt.

Rys: Ja.

13. (5. 5. 1945_Hlasatelna)

Kříž: Já nechtěl naivně čekat na zázrak. Já chtěl po okupaci opravdu něco udělat, pomoci těm, co nehodlali pod německou správou jen přežívat, co chtěli protektorát využít jako novou šanci.

Mančal: Pro sebe.

(the sound of a bell and excited applause)

Rys: What a fight! What did you say?

Kříž: That sport also needs to adapt to the new circumstances.

Rys: I hate the word “adapt”. Protectorate President Hácha adapts. Protectorate PM Eliáš adapts, everyone is just trying to survive. They don’t understand that the Protectorate is not an occupation, it’s-

Kříž: An opportunity. An opportunity for revitalization.

Rys: Consolidation of the nation.

Kříž: Yes!

Rys: Its values.

Kříž: It’s as if you are reading my thoughts. Would you– I mean, can I join your movement?

Rys: If you don’t mind the risk...

Kříž: What risk?

Rys: Formally, Vlajka is still an illegal movement. But we’re getting ready. We’re growing. And yet we keep a low profile. Nazis are clever. That’s why the future belongs to them. Heute gehört uns Deutschland-

Kříž: -und morgen die ganze Welt.

Rys: Ja.

13. (5 May 1945 _ Broadcasting room)

Kříž: I didn’t want to wait naively for a miracle. I wanted to do something after the occupation started, help those who didn’t want to just plough on under the German administration, who wanted to use the Protectorate as a new chance.

Mančal: For themselves.

Kříž: Pro národ!

Mančal: Vy tomu snad vážně věříte... „Aby české rodiny mohly žít v klidu zázemí války o novou Evropu“. Takhle jste to vždycky psal, že?

Kříž: Ale nežil! Když válka začala, moje rodina zažívala všechno, jen ne klid.

14. (8-10/1939_Kolář_Úmrtí manželky)

Hitlerův projev k obsazení Polska

Marta: (zasténá)

Kříž: Co je? Už to začalo?

Zpráva o vstupu německých vojsk do Polska 1. 9. 1939 - Polsko pobádáno západními mocnostmi provádělo s německou trpělivostí neslýchanou hru, jejíž lehkomyšlnost dávno již překročila hranici zločinu.

Marta: (zasténá) Lojzo, Lojíku! Pomoc -

Kříž: Vždyť to mělo přijít až za měsíc.

Jan Masaryk, Londýn 8. 9. 1939 - jsme ve stavu válečném s nacistickým Německem...

Kříž: Ale neboj, seženu vůz a odvezu tě do nemocnice.

Zpráva o vstupu německých vojsk do Polska 1. 9. 1939 - na rozkaz Vůdcův odpověděla na polské porušování hranic a polské přehmaty a násilí...

Dětský pláč.

Jan Masaryk, Londýn 8. 9. 1939 - Hodina odvety nastává.

Kříž: Martičko, slyšíš mě? Máme krásného chlapečka.

Jan Masaryk, Londýn 8. 9. 1939 - Míra trpělivosti západní demokracie byla dovršena a boj proti nacismu začal.

Kříž: Máš horečku...Ted' ale musíš být silná. Péťa tě potřebuje. I Lojík.

Marta: (unaveně oddechuje)

Kříž: No, for the nation!

Mančal: You actually believed it, don't you... "So that Czech families can live peacefully in the rear of the war for a new Europe." That's what you once wrote, right?

Kříž: But I didn't experience it! When the war started, my family had everything but peace.

14. (August-October 1939_Collage_Wife's death)

Hitler's speech on the occupation of Poland.

Marta: *(she groans)*

Kříž: What's happening? Has it started?

A report on the entry of German troops into Poland on 1 September 1939 – Poland, encouraged by the Western powers, played an outrageous game with German patience, the recklessness of which has long since crossed the line of crime.

Marta: *(groaning)* Alois, Alois! Help -

Kříž: But it's a month early.

Jan Masaryk, London 8 September 1939 – we are in a state of war with Nazi Germany...

Kříž: But don't worry, I'll get a car and take you to the hospital.

A report on the entry of German troops into Poland on 1 September 1939 – at the Führer's orders, it responded to Polish border violations and Polish excesses and violence...

A baby crying.

Jan Masaryk, London 8 September 1939 – The hour of revenge begins.

Kříž: Marta, can you hear me? We have a beautiful boy.

Jan Masaryk, London 8 September 1939 – The cup of patience of Western democracy has overflowed and the fight against Nazism has started.

Kříž: You have a fever...But you must be strong now. Little Petr needs you.
And little Alois too.

Marta: *(breathing tiredly)*

Zpráva o útoku SSSR na Polsko 17. 9. 1939 - ... byla nucena dáti rozkaz svému vojsku, aby překročilo sovětsko-polskou hranici po celé délce.

Marta: *(těžce dýchá)*

Kříž: Já tě potřebuju...

Reportáž z cesty po obsazeném Polsku 22. 9. 1939 - vrátili jsme se z cesty po polských bojištích...

Kříž: *(nemocniční chodba)* Pane doktore, přežije to?

Zpráva o dobytí Varšavy 28. září 1939 - ...město Varšava, které se včera bezpodmínečně vzdalo, bude obsazeno po vyřízení nutných prací přípravných, pravděpodobně 29. září.

Kříž: *(nemocniční pokoj)* Zdrávas Maria, milosti plná, Pán s tebou,
požehnaná jsi mezi ženami a požehnaný plod -

Projev Emila Háchy - ...majíce na mysli, že jakékoli činy proti veřejné moci a proti pořádku zavedenému v protektorátě, měly by vzápětí nedozírné újmy pro jednotlivce i pro národ...

Kříž: Ne, Marto... Proboha...

Hitlerův projev.

15. (5. 5. 1945_Hlasatelna)

Kříž: Žena zemřela, když bylo mladšímu synovi pár týdnů. Všechno jsem tehdy ztratil, všechno! Víte, co to bylo, zůstat sám se dvěma klukama? Vy jste ve čtyřicátém suchou nohou nakráčel pod rozhlasovou střechu-

Mančal: Já?

16. (1940_Ulice)

Šimandl: *(zastaví auto a otevře zevnitř dveře vozu)* Zdeňku, pojď, nastup si.

A report on the USSR attack on Poland of 17 September 1939 - ... it was forced to give orders to its army to cross the Soviet-Polish border along its entire length.

Marta: *(breathing with difficulty)*

Kříž: I need you...

A report on the journey around occupied Poland 22 September 1939 – we have returned from a journey around Polish battlefields...

Kříž: Doctor, will she survive?

A report on the capture of Warsaw 28 September 1939 - ...the city of Warsaw, which surrendered unconditionally yesterday, will be occupied after the necessary preparatory work has been completed, probably on September 29.

Kříž: Hail Mary, full of Grace, the Lord is with thee. Blessed art thou
 among women, and blessed is the fruit of thy womb-

Emil Hácha's speech - ... bearing in mind that any acts against the public authority and against the order established in the Protectorate would in turn be of immeasurable detriment to the individual and to the nation...

Kříž: No, Marta... Oh God...

Hitler's speech.

15. (5 May 1945 _ Broadcasting room)

Kříž: My wife died when our younger son was just a few weeks old. I lost everything, everything! Can you imagine what it was like being left alone with two boys? While you, in 1940, just strolled easily under the radio roof without even getting your feet wet -

Mančal: Did I?

16. (1940_Street)

Šimandl: *(he stops the car and opens the door from inside)* Zdeněk, get in.

Mančal: *(nastoupí a auto se rozjíždí)* Jardo, ale já potřebuju domů.

Šimandl: Neboj, já tě tam hodím. Sedej.
V autě.

Šimandl: Tohle bys stejně v rukách sám neunes.

Mančal: Co je to za krabici?

Šimandl: Nevidíš značku? Telefunken. Čtyřlampovka!

Mančal: Freude, schöner Telefunken... Komu to vezem?

Šimandl: Tobě.

Mančal: Počkej, o co jde?

Šimandl: Potřebujeme člověka v rádiu.

Mančal: Copak tebe už vyhodili?

Šimandl: Mě zatím ne. Ale židovský redaktory a bohužel i pár lidí, co by mohli pracovat pro nás. U mikrofonu teď nemáme nikoho. A Němci po všech těch čistkách taky hledaj novou krev. Takže... tak jsme si mysleli, že ty bys -

Mančal: Já?

Šimandl: Hele, jazyky umíš, hlas jak zvon, máš ten učitelскеj přednes... Stačí, abys teď pár večerů místo běhání po stadionu naposlouchal styl a můžeš jít rovnou složit hlasovku.

Mančal: A co ještě? *(ironicky)* Příkladu věrnosti Hitlerovi?

Šimandl: Jo, tu nejspíš taky.

Mančal: Ani náhodou. *(chce vystoupit)* Hele, zastav.

Šimandl: Zdeňku, poslouchej -

Mančal: To po mně nemůžeš chtít. Celý ty roky učím kluky v ozdravovně, jak mají být čestný, nelhat, a teď- Příkladu Hitlerovi?!

Šimandl: Je to jen papír, formalita...

Mančal: *(he gets in and the car starts moving)* Jarda, but I need to go home.

Šimandl: Don't worry, I'll take you there. Get in.

In the car.

Šimandl: You wouldn't be able to carry this yourself anyway.

Mančal: What? What's in the box?

Šimandl: Can't you see the brand? Telefunken. Four lamps!

Mančal: Freude, schöner Telefunken... Who are we taking it to?

Šimandl: To you.

Mančal: Wait, what do you mean?

Šimandl: We need someone at the radio.

Mančal: Have they kicked you out already?

Šimandl: Not yet. But they kicked out Jewish journalists and also a couple of people who could work for us. We have no one at the microphone. And after the purges, Germans are looking for new blood too. So... we thought that you could-

Mančal: Me?

Šimandl: Look, you know languages, you have a strong voice like a teacher... If you just spend a few evenings listening to the style instead of running around the stadium, you can go straight in for a voice test.

Mančal: And what else? *(ironic)* A pledge of allegiance to Hitler?

Šimandl: Yes, that too, probably.

Mančal: No way. *(he wants to get out)* Look, pull over here.

Šimandl: Zdeněk, wait. Listen to me -

Mančal: You can't ask this of me. All those years I've been teaching kids in the sanatorium how to be honest, not to lie and now- allegiance to Hitler?!

Šimandl: It's just a piece of paper, a formality...

Mančal: Pro mě ne, sakra! Zdeněk Mančal složil přísahu věrnosti tý kreatuře!

Šimandl: Pro dobrou věc.

Mančal: A jakou? Abych mohl hlásit zprávy o tom, jak „Říše vítězí na všech frontách“?! Musel bych si sám naplivat do obličeje!

Šimandl: Takže budeš radši zbytek války usínat s dobrým pocitem, že ses neušpinil, zatímco za mikrofonem bude místo odbojový spojky sedět nějaká protektorátní děvka?

Mančal: Jardo, po tom všem- Zrovna mě máš za alibistu?

Šimandl: To ne. Copak nechápeš, že někdy pár slov, který šikovně řekneš - nebo naopak neřekneš - do éteru znamená víc, než stohy letáků pašovanejch pod svetrem?

Mančal: A co ta spousta dalších lží, který bych musel odhlásit?

Šimandl: Jak říkáš: „odhlásit“. Nikdo přece nechce, abys tomu věřil. Prostě bys neutrálně-

Mančal: Neutrální je dneska tak leda časový znamení. *(začne parodovat rozhlasový projev)* Vážení a milí posluchači, je právě šest hodin...

Šimandl: No vidíš, to je vono! Dyť ty vlastně tu krabici ani nepotřebuješ.

Mančal: Krabici ne.

Šimnadl: Tak co?

Mančal: Jistotu.

Šimnadl: Že vyhrájeme?

Mančal: Ne. Ale- Že to za to stojí. Že moje dcerka jednou pochopí, proč jsem do toho šel. Proč jsem do toho musel jít.

Mančal: Not for me, damn it! Zdeněk Mančal swearing an oath of allegiance to that monster!

Šimandl: For a good cause.

Mančal: And what is that? To be able to read the news about “The Reich winning on all fronts”?! I’d have to spit in my own face!

Šimandl: So you’d prefer to spend the rest of the war falling asleep with a good feeling that you didn’t get your hands dirty while some protectorate whore will be sitting at the mic instead of someone working for the resistance?

Mančal: Jarda, after all we’ve been through – you think I’m just making excuses?

Šimandl: No, I don’t. But don’t you understand that sometimes a couple of clever words said at the right time – or not said – on the radio mean more than piles of leaflets smuggled under a sweater?

Mančal: And what about all the lies I’d have to read?

Šimandl: As you say, “read”. No one asks you to believe them. You’d just neutrally-

Mančal: “Neutrally”. Nowadays only the time indication is neutral. *(he starts parodying a radio announcement)* Dear listeners, it is now six o’clock...

Šimandl: There you go, that’s it! You don’t need the box at all.

Mančal: Not the box.

Šimandl: What then?

Mančal: Certainty.

Šimandl: That we’ll win?

Mančal: No. But- That it’s worth it. That my daughter will one day understand why I did it. Why I had to do it.

17. (6/1940_Rozhlas, hlasová zkouška)

Mančal: ... je právě šest hodin a následuje přehled ranních zpráv. Es ist jetzt sechs Uhr morgens, es folgt ein Rückblick auf die Morgennachrichten. Sono le 6:00 del mattino e di seguito riportiamo le notizie del mattino.

Cincibus: To stačí, pane kolego. Ta vaše italština, to je příjemné překvapení, to se bude hodit. Jinak píšu: němčina trochu tvrdá, ale čistá. Jen z ní budete muset absolvovat jazykovou zkoušku.

Mančal: Samozřejmě.

Cincibus: No, na procvičování teď máme příležitostí dost, že? Bohužel. Totiž-
To jste vlastně-

Mančal: Neslyšel. Nebo to ke mně dolehne až po válce.

Cincibus: Takže píšu: test inteligence: velmi inteligentní.

Mančal: A jinak?

Cincibus: Jinak co?

Mančal: Jak to se mnou vidíte, pane inženýre? Mám šanci?

Cincibus: Hodně vám na tom záleží?

Mančal: Z určitých důvodů... Ano.

Cincibus: No podívejte. *(čte z posudku o zkoušce)* Stručné hlášení zpráv: dobré, pohotové. Osobní vystupování: příjemné, pevné. Improvizace pohotová, dobrý postřeh. Takže s tímhle posudkem, když se pomodlíte „andělíčku můj strážníčku“-

Mančal: Já jsem u husitské církve -

Cincibus: Na to tu kolonku nemám. Naštěstí. Takže už chybí jenom datum *(píše)* 28. 6. 1940, a když to projde přes doktora Schneidera -

Mančal: To je kdo?

Cincibus: Od okupace právě náš „německý strážníček“, zmocněnec reichsprotektora pro rozhlas. Ale budete muset pár týdnů počkat, momentálně je ve Francii-

17. (June 1940_Radio, voice test)

Mančal: ... it is six o'clock, time for the morning news bulletin. Es ist jetzt sechs Uhr morgens, es folgt ein Rückblick auf die Morgennachrichten. Sono le 6:00 del mattino e di seguito riportiamo le notizie del mattino.

Cincibus: That's enough. Your Italian is a nice surprise, it will come in handy. Otherwise: German slightly sharp, but clear. You'll just have to take a language exam.

Mančal: Of course.

Cincibus: We have lots of opportunities to practice now, don't we? Unfortunately. I mean – You didn't-

Mančal: ...hear that. Or rather, it will reach my ears only after the war.

Cincibus: So as for the intelligence test: very intelligent.

Mančal: And otherwise?

Cincibus: Otherwise what?

Mančal: What do you think? Do I stand a chance?

Cincibus: Is it very important for you?

Mančal: For certain reasons... Yes.

Cincibus: Look here. (*reading from the test report*) Short announcement of the news: good, quick-witted. Personal demeanour: pleasant, solid. Improvisation: quick, keen perception. With such a reference if you say your "Angel of God, my guardian" prayer-

Mančal: I'm a Czech protestant -

Cincibus: I don't have a box for that here. Thankfully. So now just the date (*writing*) 28 June 1940, and if it gets past doctor Schneider -

Mančal: Who's that?

Cincibus: Since the occupation, he's been our "German guardian", the Reichsprotector's commissioner for the radio. But you'll have to wait a couple of weeks, he's in France at the moment.

18. (6/1940_Francie)

- Kříž: *(píše na stroji)* ...odpovědná místa zorganizovala cestu českých novinářů po západních bojištích, aby se mohli na vlastní oči přesvědčit o vojenských úspěších říše.
- Schneider: *(cvaká fotoaparátem)* To je pohled, Herr Kříž, co? Jeden snímek a každý hned pochopí, co znamená vítězství německých zbraní.
- Kříž: To jistě. *(pokračuje v psaní)* Jak je spokojen s německou správou nám vysvětlil horník z dolu u Lutychu.
- Horník: *(v jiném prostoru)* Spokojenej, nespokojenej, hlavně, že je co do huby, ne? Vono tam dole je putna, kdo sedí nahoře. Vodě a důlnímu plynu je ukradený, jestli je panstvo nahoře v civilu nebo uniformě...
- Kříž: *(v jiném prostoru, rozpačitě)* Aha... *(zpět u psacího stroje)* A tohle mám popsat jak, Herr Schneider?!
- Schneider: Příteli, tady se píše i francouzská historie, tak se nebojte nakládat s ní podle starého Dumase: „Možná jsem Pravdu občas trochu znásilnil, ale aspoň jsem jí udělal hezké děcko!“
- Kříž. Vám se to mluví, stačí Vám jednou stisknout spoušť...
- Schneider: Rozhlédněte se a představujte si... Hluboký lidský příběh, to je úkol pro novináře.
- Kříž: Hm... *(píše na stroji)* Němci nepřišli nikoho ani pokořovat, ani utiskovat. Boj vedou proti západním plutokraciím a všem jejich pomocníkům. Nikoli proti národům! Tomu rozumí i prostý horník. Židovští majitelé dolů včas ujeli v luxusních limusinách, zastavivše práci a nechavše vše na pospas případné zkáze. Německý důstojník se dlouho nerozmýšlí. Učiní příslušné kroky a brzy na to těžné věže zase se spouští pod zem, učernění havíři s kahanci zase chodí těžkým krokem štolami ke svým pracovním místům. Jejich rodiny netrpí hladem.

18. (June 1940_France)

Kříž: *(typewriting)* ...a trip to the western battlefields was organised for Czech journalists so they could see the military accomplishments of the Reich.

Schneider: *(a camera clicking)* What a sight, Herr Kříž, isn't it? One image and everyone will understand what the victory of the German arms means.

Kříž: Sure.... *(continues typing)* A miner from a mine near Lutych tells us how content he is with the German administration.

Miner: *(elsewhere)* Content or not content, it's great there's something to eat, innit? Down in the mine you don't care who's sitting on the chairs up above. The water and gas in the mine don't give a damn if the lords above are dressed in a uniform or not...

Kříž: *(back at the typewriter)* Eh... how should I describe this, Herr Schneider?!

Schneider: Dear friend, French history is being written here too, so don't be afraid to treat it like old Dumas: "True, I have raped history, but it has produced some beautiful offspring!"

Kříž. It's easy for you to say, you just press the shutter release...

Schneider: Look around and imagine... A deep human story, that's the task for today's journalist.

Kříž: Hm... *(typing)* The Germans have come neither to humiliate nor to oppress anyone. They are fighting against the Western plutocracies and all their helpers. Not against nations! Even a simple miner understands that. The Jewish mine owners drove away in luxury limousines, stopping work and leaving everything to its eventual demise. The German officer doesn't think long. He takes the appropriate steps, and soon the mine shafts once again lower underground, the blackened miners with their sledgehammers walk with heavy steps through the tunnels to return to their workplaces. Their families do not starve.

Schneider: *(přes Kříže)* Tak vidíte, Herr Kříž, překonal jste má očekávání! Dejte na mě a nechte to vydat jako knihu! A vůbec vás je pro Vlajku škoda, v rozhlase se teď chystá reorganizace a ministerský předseda přišel s žádostí o někoho spolehlivého...

19. (7/1940_7/1941_Rozhlas, nástup do rozhlasu)

Schneider: Potvrzení o rasovém původu jste přinesl?

Mančal/Kříž: Jistě.

Schneider: Tak, ještě mi podepište přísahu.

Mančal/Kříž:*(čtou, jejich hlasy se prolínají)* Slibuji, že budu Vůdce Velkoněmecké říše Adolfa Hitlera jako ochránce Protektorátu Čechy a Morava poslušen, že budu zájmy Velkoněmecké říše k prospěchu Protektorátu Čechy a Morava podporovati, nařízení hlavy Protektorátu Čechy a Morava a jeho vlády plniti, zákony zachovávatí a své úřední povinnosti svědomitě zastávati. *(podpis)*

Schneider: A ještě parafu na platový výměr.

Mančal: Hlasatel: 900 korun.

Schneider: Začínající hlasatel. Auf Wiedersehen.

Kříž: Politický redaktor. 5 736.30 korun.

Schneider: A 450 korun příspěvek na děti, Herr Kříž. Říšská sociální politika je velkorysá, že? Ostatně- Pěkné téma na politický komentář, nemyslíte? Tak mnoho zdaru!

Kříž: Heil Hitler!

20. (5. 5. 1945_Hlasatelna)

Mančal: Není Untermensch jako Untermensch, že -

Kříž: Já Untermensch pro nikoho nejsem. Ne pro Němce. Když mi bylo dvacet a musel jsem dřít v dole, abych nechcípнул hlady, já,

Schneider: Well, well, Herr Kříž, you've exceeded my expectations! Trust me and get it published as a book! You're too good for Vlajka anyway. They're planning to make some changes at the radio and the prime minister has come asking for someone reliable...

19. (July/1940_July/1941_Radio, starting a job at the radio)

Schneider: Have you brought your ancestry certificate?

Mančal/Kříž: Sure.

Schneider: Now sign the pledge.

Mančal/Kříž: (*reading, their voices intertwine*) I swear that I will render Adolf Hitler, Führer of the German Reich and People, head of the Protectorate of Bohemia and Moravia, unconditional obedience, that I will support the interests of the German Reich for the benefit of the Protectorate, that I will obey the decrees of the head of the Protectorate and its government and that I will devotedly fulfil my administrative obligations. (*signature*)

Schneider: And now the signature on the salary certificate.

Mančal: Announcer: 900 crowns.

Schneider: A budding announcer. Danke. Auf Wiedersehen.

Kříž: Political journalist. 5.736,30 crowns.

Schneider: And an extra 450 crowns children allowance, Herr Kříž. The Reich's social policy is generous, isn't it? In fact- It's a nice topic for a political commentary, don't you think? Good luck!

Kříž: Heil Hitler!

20. (5 May 1945 _ Broadcasting room)

Mančal: Not every Untermensch is the same, is he -

Kříž: I'm not an Untermensch for anyone! Not for the Germans. But when I was twenty and had to work in the mine not to die of hunger,

vysokoškolák, premiant, protože pro mého jednorukého tátu, vdovce, zbyla jenom trafika na přežití, to jsem si připadal jako Untermensch -!

Mančal: Tak to jste je vlastně vyšel docela lacino. Jedna kolaborantská duše za šest tisíc. A za dlouhé nohy slečny Hlochové, jistě...

21. (1/1942_Křížova kancelář)

Kříž ořezává tužku, a přeříkává si text podle papíru.

Kříž: Prozíravosti Vůdcově a síle německých zbraní lze děkovat, že mezinárodní Žid je čím dále tím zřetelněji zatlačován k propasti, kterou připravoval těm druhým. A spadne do ní...

(zaklepání)

Kříž: Dál! ...a bude v ní pohřben-

(nové zaklepání)

Kříž: Dál!

Hlochová: Dobrý den.

Kříž: Vy jste ta nová sekretářka?

Hlochová: Eliška Hlochová.

Kříž: Čekal jsem vás až od února.

Hlochová: Já vím, ale prvního už je beztak příští týden, tak jsem myslela-

Kříž: Á, vy jste myslela. A co ještě umíte?

Hlochová: Pardon?

Kříž: Kromě toho vašeho „myšlení“. Německy?

Hlochová: Jistě.

Kříž: Stenografovat?

Hlochová: Totiž- učím se.

Kříž: Učíte... Hm... Kávu? Vařit?

Or when I was at university, a top student, because my one-handed dad, a widower, was given only a newsstand to survive, I did feel like an Untermensch!

Mančal: So they got you pretty cheap. One collaborating soul for six thousand... and the long legs of Miss Hlochová of course...

21. (January 1942_Kříž's office)

Kříž is sharpening a pencil and repeating a text from a piece of paper.

Kříž: We can thank the foresight of the Führer and the strength of German arms for the fact that the international Jew... is being pushed more and more towards the abyss he has prepared for others. And he will fall into it...

(knocking)

Kříž: Come in! ...and be buried in it-

(another knock)

Kříž: Come in!

Hlochová: Hello.

Kříž: Are you the new assistant?

Hlochová: Eliška Hlochová.

Kříž: I didn't expect you to start till February.

Hlochová: I know, but the first of the month is next week anyway so I thought-

Kříž: Oh, you thought. What else can you do?

Hlochová: Excuse me?

Kříž: Apart from the "thinking". Can you speak German?

Hlochová: Yes.

Kříž: Write shorthand?

Hlochová: Well- I'm learning.

Kříž: Learning... Hm... Coffee? Can you make coffee?

Hlochová: *(nejistě zakašle)*

Kříž: Chápu jako souhlas. Co tužky?

Hlochová: Prosím?

Kříž: Ořezávat.

Hlochová: Jistě, ale- Abyste mi rozuměl, já jsem studovala Filosofickou fakultu, anglickou literaturu-

Kříž: Abyste vy rozuměla mně, je mi úplně jedno, co jste dělala za republiky, slečno. Aktuálně podléháte Totaleinsatzu, že? *(pauza)* Co zdravít?

Hlochová: Prosím..?

Kříž: Zdravit jestli umíte?

Hlochová: *(nechápvě mlčí)*

Kříž: Tohle je politická redakce, víte, slečno -

Hlochová: Hlochová.

Kříž: Hlochová. Pojd'te sem. No, nebojte se... Takže, až za mnou přijdete za dvacet minut, budete mít v levé kapse toho svého kostýmku ořezané tužky, v levé ruce výbornou horkou kávu se dvěma kostkami cukru a - vidíte? – pravou ruku budete mít krásně volnou na pozdrav. Rozuměla? *(vstane a zahajluje)* Heil Hitler!

Hlochová: *(má na krajíčku)* Heil Hitler!

Kříž: *(změní tón)* No vidíte! A nebojte se, já vás neukousnu... Já myslím, že si budeme rozumět.

22. (5. 5. 1945_Hlasatelna)

Mančal: Sekretářka, kterou můžete pérovat a lísat se k ní, vlastní auto, ochranná německá křídla -

Kříž: Ochranná křídla. Přál bych Vám je zažít. S novým šéfem.

Hlochová: *(clearing her throat)*

Kříž: I take that as a yes. And what about pencils?

Hlochová: Excuse me?

Kříž: Sharpening.

Hlochová: Sure, but- I'd like you to know, I studied at the Faculty of Arts, English literature-

Kříž: What I'd like *you* to know is I don't care what you did during the republic, miss. At the moment you're a subject of the Totaleinsatz, right? *(pause)* What about greeting?

Hlochová: Excuse me...?

Kříž: Do you know how to greet someone?

Hlochová: *(unsure silence)*

Kříž: This is a political news office, Miss Hroch-

Hlochová: Hlochová.

Kříž: Hlochová. Come here. Don't be afraid... When you come here again in 20 minutes, you'll have sharpened pencils in the left pocket of your suit, delicious hot coffee with two sugars in your left hand and – you see? – your right hand will be free to greet me. Understand? *(he gets up and salutes)* Heil Hitler!

Hlochová: *(she's about to start crying)* Heil Hitler!

Kříž: *(changing his tone)* There you go! And don't be afraid, I don't bite... I think we're going to get on well...

22. (5 May 1945 _ Broadcasting room)

Mančal: An assistant you can scold and fawn, a car, German protection -

Kříž: Protection. I'd like you to see what it was like. With the new boss.

23. (3/1942_Pabelova kancelář, reorganizace)

Pabel: Posadte se, Herr Redaktor. Cigaretu? Prosím...

Kříž: *(Kříž si sedá a zapaluje si)* Děkuji-

Pabel: Tak co, spokojen? Plat? Kancelář? Spolupracovníci?

Kříž: Jistě.

Pabel: Nová sekretářka...?

Kříž: Učenlivá. Velmi učenlivá.

Pabel: Takže ze strany vedení si nemáte nač stěžovat?

Kříž: Ne.

Pabel: *(náhle tvrdě)* Tak proč tomu neodpovídá vaše práce?

Kříž: Já, jsem myslel -

Pabel: Mlácení prázdné vlajkařské slámy. Jen ten antisemitismus bych vám věřil.

Kříž: Ale doktor Schneider-

Pabel: Názor doktora Schneidera mě nezajímá. Člověk včerejška.

Kříž: Já se tedy pokusím-

Pabel: Co se pokusíte?! Jste novinářská nula, rozumíte? A přesně proto, že nuly jako vy nedokážou lidem vysvětlit, co všechno dělá Reichsprotektor Heydrich pro tuhle zemi, lidi nakonec radši věří tomu Masarykovu opileckému blábolení z Londýna. Víte, proč jste se do rozhlasu před rokem tak snadno dostal? Protože vás doporučil sám Eliáš! Ano! Velezrádce Eliáš. Ještě když byl ministerským předsedou. Ale kdo ví, jestli to od Eliáše nebyla vlastně sabotáž, navrhnout zrovna vás. Co? Eliáš už nám k tomu nic neřekne, mrtví nemluví... A vy, obávám se, už toho taky moc neřeknete, Herr Kříž.

Kříž: Prosím?

Pabel: *(posouvá mu papír)* Tady mi podepište převzetí.

23. (March 1942_Pabel's office, reorganisation)

Pabel: Sit down, Herr editor. A cigarette? Help yourself...

Kříž: *(Kříž sits down and lights the cigarette)* Thank you-

Pabel: So... are you content here? Your salary? Your office? Colleagues?

Kříž: Of course.

Pabel: Your new assistant...?

Kříž: Quick to learn. Very quick to learn.

Pabel: So there's nothing to complain about to the management?

Kříž: No.

Pabel: No. So why does your work not show it?

Kříž: I thought -

Pabel: Beating a dead horse. Just your antisemitism is something I can trust.

Kříž: But doctor Schneider-

Pabel: I don't care about doctor Schneider's opinion. Man of the past.

Kříž: I'll do my best to-

Pabel: To what?! Do what? You're a rubbish journalist. And because rubbish journalists like you can't explain to people what Reichsprotektor Heydrich does for this country, people end up believing the drunken rubbish Masaryk broadcasts from London. Do you know why you got to the radio so easily last year? Because Eliáš himself recommended you! Yes! Traitor Eliáš. When he was still prime minister. But who knows if it wasn't sabotage on his part when he suggested you. Eliáš can't tell us anything, the dead don't speak... And you won't say much more either, Herr Kříž.

Kříž: Excuse me?

Pabel: *(pushing a piece of paper to him)* Sign that you received it.

Kříž: Cože?

Pabel: Výpověď.

Kříž: (čte) K 31. 3. 1942... Ale to nejde, já- Co bych si počal?! Z Vlajky jsem odešel, jak jste chtěli, živím druhou ženu, dva syny.

Pabel: Nejsme zaopatřovací ústav.

Kříž: Kdybych se směl třeba radit, vyslechnout si odbornou kritiku, co zlepšit, kdybych vás mohl obtěžovat, já udělám cokoli! Jen kdybych mohl ještě dostat šanci, jenom jednu šanci.

Pabel: Neškemrejte mi tady. Takhle v Holandsku nebo v Norsku... Deset takových bych měl na každém prstu! Ale v tomhle zatraceném Protektorátu....

Kříž: Prosím...

Pabel: Poslední šanci! Na půl roku.

Kříž: Ano.

Pabel: Za snížený plat.

Kříž: Jistě.

Pabel: A neomílejte ve vysílání pořád ty vlajkařské národovecké řeči! To nikoho nezajímá. Nebo ta vaše kniha „Co víte o Židech?“ Až Reichsprotektor Heydrich uskuteční konečné řešení židovské otázky, bude úplně jedno, co kdo věděl o Židech. Budou zajímat leda archeology.

24. (5. 5. 1945_Hlasatelna)

Mančal: Tak jste lhal, abyste se zachránil.. Sprostě, nehorázně lhal.

Kříž: Myslíte, že bylo snadné vymyslet, co ode mě chtějí slyšet? Pabel a ti ostatní?

Kříž: What?

Pabel: Your notice.

Kříž: *(reading)* As of 31 March 1942... But it can't be, I- What would I do?!
I left Vlastka as you asked me to, I'm supporting a new wife, two sons.

Pabel: We're not a care provider.

Kříž: If I were allowed to consult, to get feedback on what I can improve,
if I could get your opinion, I'd do anything! Just to be given another
chance, just the one.

Pabel: Stop this begging. In Holland or Norway... I'd have ten people to
choose from! But this damn Protectorate....

Kříž: Please...

Pabel: One last chance! Six months.

Kříž: Yes.

Pabel: For a lower salary.

Kříž: Sure.

Pabel: And don't just repeat the Vlastka nationalist nonsense! No one is
interested. Or your book "What you know about Jews". When the
Reichsprotektor Heydrich realises the final solution of the Jewish
question it won't matter what people knew about the Jews. They
will only interest archaeologists maybe.

24. (5 May 1945 _ Broadcasting room)

Mančal: So you lied to save yourself... You lied blatantly and outrageously.

Kříž: Do you think it was easy to make up what they wanted to hear from
me? Pabel and the others?

25. (3/1942_Křížova kancelář)

- Kříž: Slečno, pište: *(diktuje, kouří a pije kávu, třese se mu ruka, takže šálek cinká o podšálek)* Židovstvo si vytvořilo z bolševického Ruska základnu k rozhodnému úderu -
- Hlochová: Jste v pořádku?
- Kříž: - rozhodnému úderu na evropskou civilizaci a kulturu. Co prosím?
- Hlochová: Jestli jste v pořádku. Klepe se vám ruka.
- Kříž: Já- Jistě – Totiž- Dlouho se mě nikdo takhle nezeptal...
- Hlochová: Máte přece ženu...
- Kříž: Nemám „ženu“, jen manželku, druhou.
- Hlochová: Jak to myslíte?
- Kříž: Mám ji v dokladech. V bytě. Ano, a byt je uklizený, čistý... Ale vracet se k ženě bez lásky, to je jak chodit do kostela bez víry... A jestli jsem v pořádku, co mě trápí, na to se mě neptá- Nikdo se mě neptá. Ale vy- Vy, Eliško.
- Hlochová: Pane redaktore-
- Kříž: Neříkejte mi tak. Aspoň ne když jsme sami. Nemohli bychom si aspoň tykat?
- Hlochová: Nevím, snad. Jak si přejete pane- Totiž, přeješ...
- Kříž: Tak je to správně. Políbení na to!
- Hlochová: Ale to snad-
- Kříž: Jen jedno. Na dobré kamarádství! *(políbí ji a zkusí obejmout)* Eliško, já jsem tak strašně sám...
- Hlochová: Ne, ne, přestaňte! *(vysmekne se)* Promiňte. Promiň.
- Kříž: Ne, ne to já - Prosím, pokračujeme.
- Hlochová: Jistě.

25. (March 1942_Kříž's office)

Kříž: Miss, type: (*dictating, smoking and drinking coffee, his hand is shaking so the cup keeps knocking against the sauce*) The Jewry has turned the Bolshevik Russia into the base for a decisive attack -

Hlochová: Are you okay?

Kříž: - a decisive attack on the European civilisation and culture. What did you say?

Hlochová: I asked if you are okay. Your hand is shaking.

Kříž: I - Yes – Well- No one has asked me this for a long time...

Hlochová: You have a wife...

Kříž: Not a real wife, just a wife, a second one.

Hlochová: What do you mean?

Kříž: She's my wife on paper. And in my flat. Yes, the flat is tidy, clean... But coming back home to a woman without love is like going to church without faith... She never asks me whether I'm okay, what worries me. No one asks me. But you- You, Eliška.

Hlochová: Sir-

Kříž: Don't call me that. Not when we are alone. Could we call each other first names?

Hlochová: I don't know, maybe. If you like, sir- Or, if you like, Alois...

Kříž: That's right. And a kiss to seal it!

Hlochová: But-

Kříž: Just once. For friendship! (*he kisses her and tries to hug her*) Eliška, I'm so alone...

Hlochová: No, no, stop! (*she wriggles out*) I'm sorry. I'm sorry.

Kříž: No, no, it's my fault – Please, let's continue.

Hlochová: Sure.

- Kříž: Luftwaffe a mocná německá artilérie by jistě mohly Moskvu srovnat se zemí, ale Němci nejsou barbaři. Nejsou jako Angličani, kteří v těchto dnech kobercovým náletem zničili nádherné historické město Lübeck. Je všeobecně známo, že britští plutokraté zaměřili své smrtonosné bomby právě na jeho krásné historické památky a další civilní cíle, jako jsou nemocnice a školy.
- Pabel: *(v jiném prostoru)* Vidíte, Herr Kříž, to vůbec není špatné!
- Kříž: Zdalipak do Londýna, k uším takzvaného prezidenta Ben Ešedy dolehl nářek lübeckých žen a dětí...
- Pabel: *(v jiném prostoru)* Bravo!

26. (5.5.1945_Hlasatelna)

- Mančal: A dokázal jste to! Tak dlouho a tak servilně jste kydal to největší svinstvo, až jste si dokonce vysloužil Svatováclavskou orlicí na klopu - škoda, že není zlatá co?
- Kříž: A kdo četl pět let zprávy o tom, jak Říše vítězí? Kdo četl překlady německých zpráv, Moravcovy texty, moje texty-? Vy a celý ten váš čestnej hlasatelskej kamarádšaft.
- Mančal: Kolikrát jsem myslel, že se z toho pozvracím.
- Kříž: Ale nepozvracel. To by bylo slyšet, že? Nehodilo by se to k tomu vašemu sametovému hlasu...Jenže ve skutečnosti jsme oba na jedné lodi, celou tu dobu od složení přísahy Vůdci.

27. Koláž hlášení (1942-1943)

- CINCIBUS: *(reportáž z pohřbu R. Heydricha)* ...zatímco poslední řady smutečního průvodu opouštějí Pražský Hrad, zatímco k nám doléhá poslední ohlas kročejů, chceme vyličit rozloučení se zesnulým zastupujícím říšským protektorem. (...) Pokryta vlajkou, ozářena sluncem a září ohňů, spočívala rakev...

Kříž: The Luftwaffe and the mighty German artillery could certainly have razed Moscow to the ground, but the Germans are not barbarians. They are not like the English, who have recently destroyed the beautiful historic city of Lübeck with carpet bombing. It is well known that the British plutocrats aimed their deadly bombs at its beautiful historical monuments and other civilian targets such as hospitals and schools.

Pabel: *(in a different space)* You see, Herr Kříž, that's not bad at all!

Kříž: I ask whether the cries of Lübeck women and children reached London and the so-called president Ben Esheda¹⁰...

Pabel: *(in a different space)* Bravo!

26. (5 May 1945 _ Broadcasting room)

Mančal: And you did it! You spouted filthy lies for so long and with such servility that you earned yourself the Eagle of St. Wenceslas medal on your lapel – too bad it's not gold, eh?

Kříž: And who spent five years reading the news about the Reich winning? Who read translations of German reports, Moravec's texts my texts-? You and all your announcer friends in the radio.

Mančal: So many times I thought it would make me vomit.

Kříž: But you didn't. One would hear it, am I right? It wouldn't fit with your smooth voice... But in reality we're both on the same boat, ever since signing the pledge to the Führer.

27. Collage of announcements (1942-1943)

CINCIBUS: *(a report from R. Heydrich's funeral)* ...while the last ranks of the funeral procession are leaving Prague Castle, while the last echoes of steps reach us, we want to recount the farewell to the late Reich Protector. (...) Covered with a flag, illuminated by the sun and the glow of fires, the coffin lays...

¹⁰ Derogatory nickname for President Edvard Beneš.

MANČAL: *(komentář k vyhlášení stanného práva po vyhlazení Lidic)* ...rozsudky stanného soudu a trestní akce proti osadě Lidice nesmějí nikoho mýlit, neboť tu nejde o nějaké opatření pomsty, nýbrž o neúprosně tvrdý očistný proces proti provinilcům...

KOZÁK: *(zpravodajství z bitvy o Stalingrad)* ...ve Stalingradu teď pulzuje moře nejlepší německé krve... tady již nejde o záležitost jednotlivce, jde tu o celek. Jen pokud si toto budeme uvědomovat, budeme schopni dosáhnout vítězství...

28. (2/1943_Hlasatelna/Křížova kancelář)

Hlasatelna *(klapnou dveře)*

Kozák: *(šeptá)* Zdenku, dáš si s náma?

Mančal: Stando, blázníš? Flaška v rádiu?! Nechceš si ji rovnou vzít do vysílání?!

Kozák: *(vesele, ale tlumeně)* To bych nejradši, protože tohle se teda musí oslavit, i kdybychom si měli toho panáka dát na záchodě, jak kluci někde na měšťance... A že prej říšskej maršál nikdy nekapituloval před nepřítelem! Pojd', vodka to sice není, jak by se slušelo- Počkej, ale vždyť ty jsi úplně bílej! Že ty ještě nic nevíš? No jasně, vždyť jsi měl celou noc službu, že jo? Půlka Prahy je nalepená k BBC, poslouchá o historickým vítězství-

Kancelář

Pabel: Historická katastrofa. A vy myslíte, že se to dá zamlčet? Sto tisíc vojáků napochoduje do zajetí s maršálem Paulusem v čele a v zázemí si toho nikdo nevšimne? To necháme Čechy, ať si udělají obrázek podle toho, co uslyší z Moskvy a Londýna?

Kříž: Ne, to ne...

Pabel: Vy musíte teď, právě teď, povolat všechny Čechy Říši na pomoc!

Kříž: Ale jak se dá referovat o takové-

MANČAL: *(a commentary on the declaration of martial law after the Lidice massacre)*
...the verdicts of the martial court and the punitive action against the village of Lidice must not mislead anyone, for this is not a measure of revenge, but a relentlessly harsh cleansing process against the guilty...

KOZÁK: *(coverage of the Battle of Stalingrad)* ...in Stalingrad now pulsates a sea of the best German blood... it is no longer a matter of the individual, it is a matter of the whole. Only if we are aware of this, will we be able to achieve victory...

28. (February 1943_Broadcasting room/Kříž's office)

Broadcasting room *(the door closes)*

Kozák: *(whispering)* Zdeněk, will you have some with us?

Mančal: Standa, are you crazy? A bottle at the radio?! How about drinking some during the broadcast?!

Kozák: *(joyfully, but softly)* I'd love to, because we must celebrate this, even if we were to drink the shots in the toilets like boys in secondary school... And they say Reich's marshal never capitulates before an enemy! Come on, it's not vodka as it should be – Hold on, you've gone all pale! You haven't heard yet? Of course, you were on air the whole night, weren't you? Half of Prague is glued to the BBC listening about the historic victory-

Office

Pabel: A historic catastrophe. And you think it can be covered up? A hundred thousand soldiers led by marshal Paulus walk into captivity and no one notices? Will we allow the Czechs to form their opinion based on what they hear from Moscow and London?

Kříž: No, I don't think so...

Pabel: At this moment, you must call all Czechs to help the Reich!

Kříž: But how can you refer about such a-

- Pabel: Vysvětlit. Ukázat to jako německé morální vítězství, přeskupení našich jednotek, vázání sil nepřítele, zkrátka večer chci slyšet v rozhlase takový komentář, abych mohl být hrdý, že jsem Němec.
- Kříž: *(zajíkne se)* Jistě, hrdý Němec.
- Pabel: A přečte to někdo s pořádným hlasem. Vy byste tak leda ubřečel svíčkovou bábu. Jak se jmenuje takový ten vysoký, sportovní?
- Kříž: Mančal...?
- Pabel: Ja. Herr Mančal.
- Kříž: Ale to není Němec.
- Pabel: Ale čte pevně jako Němec.
- Kříž: *(začíná diktovat text)* Stalingrad na věčné časy zapsal se velikými písmeny do historie...

Hlasatelna

- Mančal: Jasně, že to vím. Já už tady mám historický vítězství černý na bílým.
(pauza) Stando, já bych si toho panáka možná přece jenom dal.

Kancelář/Hlasatelna

- Kříž: *(jeho hlas se postupně prolíná s Mančalovým)* Ano, Stalingrad na věčné časy zapsal se velikými písmeny do historie a vyryl do pamětní knihy světa data, která budou mluvit na věky o vojáckém duchu německých granátníků, o žhavé touze německví drtit prvky rozkladné, o věrnosti k praporu a nezlomné věrnosti k celku, k vlasti, k ideji, k Vůdci, k matce Germanii a evropské rodině. Němečtí hrdinové pohrdali smrtí, drtili strašnou přesilu lidí a materiálu a i když Stalingrad padl, jejich odkaz založil nová údobí, podpálil nový bojový plamen v těle německé bojové síly, která v jarním rozmachu podtrhne tučnou čarou, že vítězný postup může býti jen a jen Němců a nové Evropy.

Pabel: Explain it. Present it as a German moral victory, rearrangement of our units, engaging enemy's corps; in short, I want to hear such a commentary in the radio in the evening that I can be proud to be German.

Kříž: *(faltering)* Sure, a proud German.

Pabel: Someone with a strong voice will read it. You'd make even a candle lady cry to death. What's the name of the tall, sporty guy?

Kříž: Mančal...?

Pabel: Ja. Herr Mančal.

Kříž: But he's not German.

Pabel: But he can read steadily like a German.

Kříž: *(he starts to dictate a text)* Stalingrad will forever be inscribed in bold in the history books...

Broadcasting room

Mančal: Sure I know. I've got the historic victory in black and white here.
(pause) Standa, I might need a shot after all.

Office/ Broadcasting room

Kříž: *(his voice gradually crossfades with Mančal's)* Yes, Stalingrad will forever be inscribed in bold in history books and the dates will remain in the memory of the world and will forever speak of the soldierly spirit of German grenadiers, of the ardent German desire to crush the degenerative elements, of allegiance to the flag and unbreakable loyalty to the whole, to the Fatherland, to the idea, to the Führer, to Mother Germania and to the European family. The German heroes scorned death, crushed the terrible odds of men and material, and even when Stalingrad fell, their legacy has established new periods, kindled a new fighting flame in the body of the German fighting force, which in the spring upsurge will underscore in bold lines that only the Germans and the new Europe can advance victoriously.

29. (5. 5. 1945_Hlasatelna)

- Kříž: Celou dobu jste hlásil, co Němci chtěli, já jsem psal, co Němci chtěli, tak proč se teď nade mě povyšujete? Pro ty dvě hodiny, kdy jste teď „hrdinsky“ hlásil česky?! Desetitisíce lidí pět let poslouchaly vaši činnost pro Říši. Přesnou, disciplinovanou, bez chybičky, pronášenou tím vaším sametovým hlasem. Tak kde je ten rozdíl?
- Mančal: Tady uvnitř, sakra! Vy máte rád francouzštinu, že?
- Kříž: Míval jsem-
- Mančal: Já vím, než začala Francie prohrávat! Ale Cyrana znáte, ne? A to je ten rozdíl: „Jedno však vždy zůstane tu muži, co nemá trhliny a skvrny. V triumf jistý to navzdor odnesu... to je...“
- Kříž: Co?
- Mančal: „Štít svůj čistý.“ I kdyby skopčáci vyhodili tenhle barák do vzduchu, celou Prahu, tak já, rozumíte, já umřu s čistým svědomím. Já si nepotřebuju nic nalhávat, dojímat se chudičkým dětstvím, jednorukým tátou, dřinou v dole, lhát si do kapsy, že když lžu pro Němce, tak pomáhám zabránit většímu zlu, balit svoje svědomí do ještě větších lží, abych si nemusel přiznat, že jsem prostě jen prospěchářská, antisemitská, kolaborantská svině!
- Kříž: A co jste vy?! Hrdina posledního okamžiku?! Dokud tu byli Němci, hlásil jste německy, teď hlásíte česky, a až přijdou- (*opraví se*) jestli přijdou Rusové, budete hlásit rusky a říkat tomu hrdinství? Pět let se přetvařovat, abyste teď mohl zneužít rozhlas, vyzývat národ, ať bolševikům otevře dveře dokořán?

29. (5 May 1945 _ Broadcasting room)

Kříž: The whole time you reported what the Germans wanted, I wrote what the Germans wanted, so why patronise me now? Just for the two hours now you've been "heroically" reporting in Czech?! Dozens of thousands of people listened to your work for the Reich for five years. Accurate, disciplined, flawless, spoken in that smooth voice of yours. So where's the difference?

Mančal: Here, inside, damn it! You like the French, don't you?

Kříž: I used to-

Mančal: I know, before France started to lose! But you know Cyrano, don't you? And that's the difference: "One thing without stain, unspotted from the world, in spite of doom mine own. And that is..."

Kříž: What?

Mančal: "My white plume." Even if the krauts blew up this building, the whole of Prague, I would die with a clear conscience, you see. I don't need to lie to myself, to be moved by my poor childhood, my one-armed father, my drudgery in the mine, to kid myself that by lying for the Germans I am helping to prevent a greater evil, to wrap my conscience in even greater lies so that I don't have to admit that I am just an opportunistic, anti-Semitic, collaborating swine!

Kříž: And what are you?! A hero of the last moment?! While there were Germans here, you announced in German, now in Czech and when-*(he corrects himself)* if the Russians come, you'll announce in Russian and call it heroism? Pretending for five years, so that now you can misuse the radio and call for the nation to open wide its doors to the Bolsheviks?

Mančal: Já přeci neotevírám bolševikům! Já jsem demokrat! Český demokrat. Masarykovec.

Zazvoní telefon.

Mančal: Prosím. Vysílací pracoviště.

Z druhého konce se ozývá příkrý a naléhavý německý hlas. Pak ticho.

Mančal: Není v zájmu rozhlasových pracovníků pokračovat v německém hlášení.

30. (5 . 5. 1945 Hlasatelna)

Kozák: *(odemkne a vejde)* Tak, a teď ať si nás hledá, kdo chce.

Mančal: Stando. Jak to vypadá venku?

Kozák: Celej barák je nadšenej a gratuluje ti.

Mančal: Vážně!

Kozák: No, skoro celej. Akorát nevědí, kam to blahopřání doručit. Tady už totiž vlastně žádná hlasatelna není.

Kříž: *(vstává)* A co tu je? Vězení nějakýho vašeho lidovýho soudu? *(hrne se ke dveřím)* Tak už mě sakra pusťte ven.

Mančal: Stando -

Kříž: Vážně mě tu chcete dál držet násilím? A riskovat, že přeruším hlášení? Nebo mi nasadíte rovnou i roubík, vy „demokrati“?

Kozák: *(zaváhá)* Víte co? Zmizte. A za Thürmerem se nemusíte obtěžovat. Už o nás stejně ví.

Mančal: To jsme si všimli.

Kozák: Ale kdybyste mu chtěl poradit, jak nás dostat, postřílet-

Mančal: I'm not opening the doors to Bolsheviks! I'm a democrat! A Czech democrat. Masaryk's follower.

A phone rings.

Mančal: Hello. Broadcasting office.

A sharp, insistent German voice is heard on the other side. Then silence.

Mančal: It is not in the interest of radio personnel to continue in German announcements.

30. (5 May 1945 _ Broadcasting room)

Kozák: *(unlocks the door and walks in)* Let them look for us if they want.

Mančal: Standa. What's it like out there?

Kozák: Everyone in the building is thrilled and sending their congratulations.

Mančal: Seriously!

Kozák: Well, almost everyone. They just don't know where to deliver them. It's not really a broadcasting room any more in here.

Kříž: *(getting up)* And what is it? A prison run by some kind of people's court of yours? *(he rushes to the door)* Let me out now for Christ's sake.

Mančal: Standa -

Kříž: Do you really want to keep me here by force? And risk that I'll interrupt the announcement? Or will you gag me as well, you "democrats"?

Kozák: *(hesitating)* You know what? Get lost. And no need to inform Thürmer. He knows about us anyway.

Mančal: We've noticed.

Kozák: But if you wanted to tell him how to get us, how to shoot us-

Kříž: *(ve dveřích)* Nic jste nepochopil! Já chci lidi přesvědčit, ne střílet.
Musím k našim.

Mančal: Teď? Teď se chcete přidat k nám?

Kozák: To se dalo čekat, od takovýho kolaborantskýho šmejda.

Kříž: Já chci k našim. K Němcům. Teď mě neodmítnou, teď už ne. A pak-
Takhle to neskončí. Nemůže skončit! *(odejde)*

31. (5 . 5. 1945 Hlasatelna)

Kozák: *(polohlasně)* Zdenku -

Mančal: No?

Kozák: Z Balbínky se sem cpe oddíl nácků ověšených automatama a
granátama.

Mančal: Cože??

Kozák: Zatáhnu závěs. Zhasni.

(zatažení závěsu)

Mančal: A naši?

Kozák : Ty jsou na všech domluvených stanovištích. A cedule jsou dole
na celým patře. Ale jestli rychle nedostanem zbraně-

Mančal: Stando!

Kozák: *(chvatně odchází)* Já musím na zprávy v půl.

Mančal: A tu četku setři -

32. (Koláž - 5. 5. 1945_Křížova kancelář/ Vysílání/Ulice)

Kancelář

Kříž: *(píše dopis)* Péto, tvůj táta teď na nějaký čas odcestuje. Ale ať bude kdekoli,
vždycky na tebe bude myslet. Zůstaň hezky statečný a mysli na něj v dobrém.
Tisíce pus od tvého milujícího táty.

(otevření dveří kanceláře, podpatky)

Kříž: *(in the doorway)* You haven't understood a thing! I want to persuade people, not shoot them. I need to go to our people.

Mančal: Now? Now you want to join us?

Kozák: What else can you expect from such a collaborating bastard.

Kříž: To our people. To the Germans. They won't refuse me now, not any more. And then- It won't end like this. It can't! *(he leaves)*

31. (5 May 1945 _ Broadcasting room)

Kozák: *(softly)* Zdeněk -

Mančal: Yes?

Kozák: A Nazi squad decked in automatic guns and hand grenades are coming here from Balbínova Street.

Mančal: What?

Kozák: I'll pull the curtain. Turn the light off.

(a curtain pulled)

Mančal: And our men?

Kozák: They are at the agreed spots. And the door signs on the whole floor are down. But if we don't get weapons soon enough-

Mančal: Standa!

Kozák: *(he leaves quickly)* I must go to do the half-past news bulletin.

Mančal: Read it fast.

32. (Collage – 5 May 1945_ Kříž's office/ Broadcast/Street)

Office

Kříž: *(writing a letter)* Dear Petr, your dad is now going away for some time. But wherever he is, he'll always keep thinking of you. Stay brave and think of him in a good way. Thousands of kisses from your loving daddy.

(door of the office opens, high heels)

Kříž: Eliško. Tady jsi! Všude jsem tě hledal!

Hlochová: V přízemí jsou Němci, esesáci. Chtějí zastavit to český hlášení, ale někdo odstranil všechny popisky -

Kříž: Musíme hned zmizet. Peníze mám s sebou -

První výstřely. Auta. Zvuky motoru. Výkřiky.

Hlasatelna

Mančal: Voláme českou policii, české četnictvo a vládní vojsko na pomoc Českému rozhlasu. Voláme českou policii, české četnictvo a vládní vojsko na pomoc Českému rozhlasu.

Kancelář

Kříž *(otevívá zásuvku)* Tady, vem si! *(podává jí revolver)*

Hlochová: Pistole?

Kříž: Je nabitá. Kdyby nás rozdělili, musíme se potkat na nádraží-

Hlochová: Ale já-

Kříž: Kdybys potkala rudý, věř mi, jsou to zvířata, a ty jsi krásná, mladá, budeš to potřebovat. Podívej, tady, ne tady se to odjistí- *(cvakne pojistka revolveru, pak zase zpátky)*

Hlochová: Copak to nechápeš? Je po všem! Jestli tu jde někomu o krk, tak tobě! Ale jestli máš- *(zarazí se)*

Kříž: Co?

Hlochová: Našich lidí je v baráku dost, ale zbraně z nich nemá skoro nikdo -

Kříž: Eliška. Here you are! I've been looking for you everywhere!
Hlochová: There are Germans on the ground floor, the SS. They want to stop the Czech broadcast, but someone has removed all the signs -
Kříž: We have to go now. I have some money -

First shots. Cars. Sounds of engines. Shouting.

Broadcasting room

Mančal: We're calling the Czech police, Czech civil guards and government army to help Czech Radio. We're calling the Czech police, Czech civil guards and government army to help Czech Radio.

Office

Kříž *(opening a drawer)* Here, take it! *(he hands her a revolver)*
Hlochová: A gun?
Kříž: It's loaded. If they separate us, we'll meet at the train station-
Hlochová: But I-
Kříž: If you come across the Red Army, trust me, they are animals and you are beautiful and young, you will need it. Look, the safety is here - *(the revolver clicks, then goes back)*
Hlochová: Don't you get it? It's over! If someone should be worried for their life here, it's you! But if you have- *(she falters)*
Kříž: What?
Hlochová: There's enough of our people in the building, but almost no one has a gun -

Hlasatelna:

Mančal: Voláme české vojsko, české četníky, přijďte ihned do Českého rozhlasu, přijďte nám pomoci. Přijďte nám ihned na pomoc, voláme všechny Čechy!...

Kancelář:

Kříž: To mám podle tebe začít běhat po rozhlase a střílet Němce?

Poplivat, co jsem dělal celou válku?

Hlochová: Tak co chceš dělat? Teď.

Kříž: Utýct.

Hlochová: Z baráku?

Kříž: Ne! Odsud! Z Protektorátu! S tebou!

Hlasatelna

Mančal: Voláme všechno, co je české na pomoc Českému rozhlasu. Esesáci zde vraždí české lidi. Pozor, vchod Z Balbínovy ulice je volný...

Kancelář

Hlochová: *(šokována)* My dva? Spolu?

Kříž: *(horečnatě)* Jistě! Jestli se všechno hroutí- Prostě zmizíme, všem, mojí ženě, všem těm revolucionářům tady, bolševikům. Stačí dostat se na nádraží, můžeme tvrdit, že jsi moje žena- A pak- Někde se vynoříme, někde, já nevím, v Německu, ve Francii, třeba v Argentině, prostě někde, kde nás nikdo nezná, nic nás nesvazuje, kde budeme moct žít konečně spolu, já- Já to zařídím, všechno zařídím, pro tebe, Eliško -

Broadcasting room:

Mančal: We're calling Czech soldiers, Czech policemen, come to Czech Radio, come and help us. Come and help us now, we're calling all Czechs!

Office:

Kříž: You think I should start running around the radio and shooting Germans? Spit at what I've been doing throughout the war?

Hlochová: What else do you want to do? Now.

Kříž: Run away.

Hlochová: From the building?

Kříž: No! From here! From the Protectorate! With you!

Broadcasting room

Mančal: We're calling everyone who is Czech to defend Czech Radio. The SS are murdering Czech people here. Attention, the entrance through the Balbínova Street is clear...

Office

Hlochová: *(shocked)* The two of us? Together?

Kříž: *(feverishly)* Sure! If everything collapses- We'll just disappear, from everyone, from my wife, from all the revolutionaries here, the Bolsheviks. We just have to get to the train station, we can say you're my wife, and then we'll reappear somewhere, I don't know, in Germany, in France, or in Argentina, just somewhere where no one knows us, where nothing binds us and where we can finally live together, I will arrange it, I'll arrange everything for you, Eliška -

Hlochová: Přestaň! Co to blábolíš? Ty a já?! Někde v Argentině? Co to je za nesmysl? Víš vůbec, co ty výstřely znamenaj? To je svoboda! Konečně svoboda! Od Němců, od gestapa, od týchle ponižující práce-
Od tebe! (*uteče z kanceláře*)

Hlasatelna:

Mančal: Přijďte nám ihned na pomoc. Voláme všechny Čechy. Přijďte nám ihned na pomoc. Voláme všechny Čechy.

Ulice

Hlasy: Lidi, to je Kříž! Alois Kříž! No jo, Ubrečenej Lojza! (*Kříž utíká*)

Hlasy: Chyťte ho, kolaboranta!

Hlasy: Zastřelte tu svini nacistickou! Ať neuteče! Mám ho!

Hlasatelna:

Mančal: Za svobodu Československé republiky! Hájíme rozhlas, přijďte nám pomoci! Přijďte nám pomoci ihned! Každá minuta je drahá!

Ulice (*dav chytil Kříže*)

Hlas: A vážně je to on?

Kříž: Nechte, mě, já jsem nic-

Hlas: Drž hubu! Prošacujte ho, jestli má doklady!

Hlas: Co doklady, hlavně jestli nemá bouchačku!

Kříž: Nemám, pusťte mě!

Hlas: Jaký šacování, postavit ke zdi!

Hlochová: Stop it! What are you on about? You and me?! Somewhere in Argentina? What nonsense is that? Have you got any idea what the shots mean? It's freedom! Finally freedom! From Germans, from the Gestapo, from this degrading job. From you! *(she runs away from the office)*

Broadcasting room:

Mančal: Come and help us now. We're calling all Czechs. Come and help us immediately. We're calling all Czechs.

Street

Voices: People, that's Kříž! Alois Kříž! It is, Moaning Alois! *(Kříž is running)*

Voices: Catch the collaborator!

Voices: Shoot the Nazi swine! Don't let him run away! I got him!

Broadcasting room:

Mančal: For the freedom of the Czechoslovak Republic! We're protecting Czech Radio, come and help us! Come and help us now! Every minute is precious!

Street *(the crowd has caught Kříž)*

Voice: Is it really him?

Kříž: Let go, I haven't done anything-

Voice: Shut up! Search him for his documents!

Voice: Forget the documents, check if he hasn't got a gun!

Kříž: I haven't. Let go of me!

Voice: No searching, stand him against the wall!

Hlas: Pozor, uhněte!
Strážník: Občane, to jste demokrat? Jestli je to opravdu ten Kříž, tak ho musíme zatknout a předat spravedlivému soudu.
Hlas: Jakej soud?
Hlas: Dost cirátů s hajzlem! (*odvádějí ho*)

Pokračující koláž z dalších dnů povstání.

Mančal: Výzva České národní rady českému obyvatelstvu, zde dne 6. května 1945. Budeme bojovat. Spojenecké armády se rychle blíží, jde o hodiny! Vydržte, Pražané. Vzhůru do boje.
Kozák: Prague is calling London. Prague is calling general Eisenhower.
Mančal: Zde je Československý rozhlas 7. května na vlně 415. Zbytkům německých sil v Praze. Složte ihned zbraně. Město je obklíčeno pancéřovými armádami generála Vlasova. Vyžadujeme okamžitou kapitulaci.
Kozák: Německo kapitulovalo dne 7. května 1945 ve 14 hodin, s účinky od 8. května, a to bezpodmínečně všem spojencům.
Mančal: An die Reste der deutschen Streitkräfte in Prag: Legen Sie sofort Ihre Waffen nieder.
Kozák: Gavariť českaja Praga. Gavariť českaja Praga...
Mančal/Kozák - Pozor, pozor všem studentům! /vybízíme dělníky/ nemocnice volá dobrovolné dárce krve/ důstojníci a rotmistři letectva z povolání.../uvolněte prostor vozům Červeného Kříže.
Kozák: Boj o Prahu vstupuje do rozhodujícího stadia! Vystupňujte odpor! Vystupňujte obranu!
Mančal: Opakuji. Volá Český rozhlas. Ať žije Československá republika.

33. (Osvobození / 9. 5. 1945)

Mančal: krasnoj armiji osvoboditěj - tel...Stando, mohl bys -
Kozák: Hrdinovi povstání Zdeňku Mančalovi všechno!
Mančal: Nech toho. Prosímtě, mám správně tu ruštinu?

Voice: Watch out, move away!

Policeman: Citizen, you call yourself a democrat? If he really is that Kříž, we must arrest him and hand over to a just court.

Voice: What court?

Voice: No fussing with the bastard! (*they take him away*)

Continuing sound collage from the following days of the uprising.

Mančal: Appeal of the Czech National Council to the Czech population, on 6 May 1945. We will fight. The Allied armies are fast approaching, it's a matter of hours! Hold on, people of Prague. Fight.

Kozák: Prague is calling London. Prague is calling General Eisenhower.

Mančal: This is Czechoslovak Radio on 7 May on wavelength 415. To the remaining German corps in Prague. Put down your weapons at once. The city is surrounded by General Vlasov's armies. We demand an immediate surrender.

Kozák: Germany unconditionally surrendered to the Allies at 2 p.m. on 7 May 1945, effective 8 May.

Mančal: An die Reste der deutschen Streitkräfte in Prag: Legen Sie sofort Ihre Waffen nieder.

Kozák: Gavarit ceskaya Praga. Gavarit ceskaya Praga...

Mančal/Kozák – Attention, attention, to all students! /we're calling for workers/ The hospital is calling for voluntary blood donors/ commissioned air force officers and sergeant majors.../make room for the Red Cross ambulance.

Kozák: The Battle of Prague is entering the decisive stage! Step up the resistance! Step up the defence!

Mančal: I repeat. Czech Radio calling. Long live the Czechoslovak Republic.

33. (Liberation / 9 May 1945)

Mančal: krasnoy armiyi osvobodyityey...Standa, could you -

Kozák: Anything for the hero of the Prague Uprising!

Mančal: Stop it. Listen, is my Russian okay?

- Kozák: *(čte)* Privijot- Prosímtě, jaký privijot? *(Opravuje v textu)* Privět slavnoj krasnoj armiji osvoboditelkje- To je snad srbština! *(Opravuje v textu)* Osvoboditelnice. A bacha na přízvuky. *(čte znovu a zdůrazňuje ruské přízvuky)* Privět **slávnoj krásnoj ármiji** osvoboditelnice.
- Mančal: *(opakuje po něm)* Privět **slávnoj krásnoj ármiji** osvoboditelnice.
- Kozák: No, budeš se muset ještě hodně učit.
- Mančal: To už se radši doučím angličtinu. Nebo franštinu.
- Kozák: Málo platný, jsou to vítězové a osvoboditelé.
- Mančal: Ale Prahu - Prahu jsme si přece osvobodili my!
- Kozák: To sice jo, ale neuslyšej to rádi...
- Mančal: Pět let jsem četl, co chtěli Němci, tak teď nezačnu číst, co by chtěli bolševici.
- Mančal: *(hlásí)* Slavná Rudá armáda vstoupila na půdu *svobodné* Prahy.
(prolne se do vysílání) ...vstoupila na půdu *svobodné* Prahy. Privět **slávnoj krásnoj ármiji!**

34. (5/1945_Prohlášení hlasatelů)

- Cincibus: ...nesměli jsme a také jsme nemohli opustit svá místa, aby nebyla obsazena lidmi nespolehlivými (...) měli jsme možnost různým způsobem, kterému jste dobře rozuměli, ve svých hlášeních i reportážích, naznačit svůj záporný postoj k nacistickému násilí. Častěji bylo podstatnější to, co se neřeklo, nebo, to, co se řeklo s jiným přízvukem, než to, co se říci muselo.

Kozák: *(reading)* Priviyot- What does priviyot mean? *(correcting the text)* Privyet slavnoy krasnoy armiyi osvoboditelkye- It sounds like Serbian! *(Correcting the text)* Osvoboditelnitse. And careful about the emphasis. *(he reads again stressing the Russian syllables)* Privyet slávnouy krásnouy ármiiyi osvoboditelnitse.

Mančal: *(repeating after him)* Privyet slávnouy krásnouy ármiiyi osvoboditelnitse.

Kozák: You have a lot to learn.

Mančal: I'd rather learn English. Or French.

Kozák: What can you do, they are the winner and liberators.

Mančal: But Prague we liberated ourselves, didn't we!

Kozák: That might be true, but they won't be happy to hear that...

Mančal: I spent five years reading what the Germans wanted, I'm not going to start reading what the Bolsheviks want now.

Mančal: *(announcing)* The glorious Red Army has entered the *liberated* Prague.

(fade into the broadcast) ... has entered the *liberated* Prague.

Privyet slávnouy krásnouy ármiiyi!

34. (May 1945_Announcers' statement)

Cincibus: ...we could not leave our posts, lest they be occupied by unreliable people (...) we had the opportunity to let our negative attitude towards Nazi violence known in various ways, which you understood well, in our reports and in our announcements. More often what was not said, or what was said with a different tone, was more important than what had to be said.

35. (1947_Soud)

Soudce: *(zaklepe kládívkem)* Zahajuji hlavní přelíčení Národního soudu v Praze jako soudu trestního ve věci zločinu proti státu podle § 3 dekretu presidenta republiky:

Jednotlivé výpovědi v koláži přes sebe.

Vicovský: ...Kříž v nalezeném dopise již v březnu 1939 uváděl, že se cítí šťasten, že bude moci sloužit německé věci, a nabízel poslanci za henleinovu stranu Kundtovi své služby. Ještě týž den jsem ho z redakce Národních novin odvolal s odůvodněním na úsporná opatření.

Kříž: ...přiznávám, že jsem takový dopis psal, ale nikdy nebyl odeslán, ježto jsem si uvědomil, že by to mohlo být vykládáno zle.

Cincibus: Jsem přesvědčen, že nebylo nikterak nutno, aby Němci dávali Křížovi rady a nějak jej vedli, vím naopak, že často z taktických důvodů měnili i jím příliš ostrou stylizaci jeho projevů.

Kříž: Jsem si vědom, že moje články a moje přednášky propagovaly a podporovaly nacismus, avšak nedonášel jsem žádné informace svým představeným o ostatních zaměstnancích rozhlasu.

Hlochová: Pro toto jeho obtěžování a pro odpor ke mně přidělené práci jsem se snažila dostat se z Křížovy kanceláře, ovšem marně. Rozhodně však popírám, že by byl mezi mnou a Křížem nějaký důvěrný milostný vztah.

Kříž: ...a popírám, že bych jednal z důvodů nízkých nebo nečestných, zejména ze ziskuchtivosti. Byl jsem si vědom, že takovou práci někdo dělat musí, a že kdybych se k této práci nepropůjčil já, že by se k ní propůjčily jiné osoby.

35. (1947_Trial)

Judge: *(knocking a gavel)* I hereby open the main trial of the National Court in Prague as a criminal court in the case of a crime against the State under Section 3 of the Decree of the President of the Republic:

Individual testimonies in collage overlap.

Vicovský: ...in a discovered letter from March 1939, Kříž already said he felt happy to be able to serve the German cause, and offered his services to Kundt, an MP for Henlein's party. On the same day I removed him from the editor's position in the National Daily supposedly for austerity reasons.

Kříž: ...I admit I wrote such a letter, but I never sent it because I realised that it could be misunderstood.

Cincibus: I am convinced that it was by no means necessary for the Germans to give Kříž advice and somehow guide him; on the contrary, I know that for tactical reasons they often changed the excessively severe stylisation of his speeches.

Kříž: I am aware that my articles and my lectures promoted and supported Nazism, but I never provided any information about other radio employees to my superiors.

Hlochová: Because of this harassment and because of my dislike of the work assigned to me, I tried to leave Kříž's office, but in vain. However, I certainly deny the existence of any intimate affair between me and Kříž.

Kříž: ...and I deny that I acted for base or dishonest reasons, especially for profit. I was aware that such work had to be done, and that if I had not lent myself to it, someone else would have.

Soudce: Rozsudek. Jménem republiky. Národní soud v Praze jako soud trestní uznal po hlavním přelíčení, dne 26. března 1947 skončeném, takto právem Obžalovaný propagoval nacistické hnutí německé v tisku, v rozhlase a na veřejných shromážděních, a tím rozvracel mravní, národní a státní vědomí československého lidu a zejména mládeže za okolností zvláště nebezpečných. A odsuzuje se: Alois Kříž k trestu smrti oběšením.

36. (Červen 1945_Duben 1948_Kolář_Obálky)

Mančal otevírá obálky doručených dopisů.

Mančal: 12. června 1945 (Jablonec nad Jizerou) Milý pane Zdeňku Mančale, přijměte můj srdečný pozdrav a můj obdiv...
...sláva hrdinovi památných květnových dnů Zdeňku Mančalovi
...můj sametový hlásku

31. července 1945 (Úvaly) ...díky Tobě, hlasateli, co nám hlásal 5. května slavnou revoluční zprávu, kterou mám vrytou jako většina Čechoslováků navždy v paměti

21. února 1946 (Lomince nad Popelkou) ...oznamujeme zdvořile, že bychom u nás chtěli uspořádati přednášku *Boj o rozhlas* ...žádáme Vás laskavě o sdělení, zdali bude možno naší žádosti vyhověti
... obrátila se na nás naše odbočka ve Vrchlabí s žádostí o vystoupení na stejné thema...
...prosíme o potvrzení účasti na přednášce a doufáme, že naše pozvání neodmítnete

11. dubna 1947 (Šternebrk) Milý bratře Mančale, jsem velice rád, že Ti mohu sdělit, jak se Tvá přednáška líbila. Včera jsme tě zas poslouchali v rozhlase s velkým potěšením.

Judge: Sentencing in the name of the Republic. The National Court in Prague, as a criminal court, after the main trial, which ended on 26 March 1947, found that the defendant propagated the Nazi German movement in the press, on the radio and at public meetings, and thereby subverted the moral, national and state awareness of the Czechoslovak people, especially of the youth, under circumstances which were particularly dangerous. Alois Kříž is therefore sentenced to death by hanging.

36. (June 1945_April 1948_Collage_Envelopes)

Mančal opens envelopes of received letters.

Mančal: 12 June 1945 (Jablonec nad Jizerou) Dear Mr. Zdeněk Mančal, I'm sending you my heartfelt greetings and I'm expressing my admiration...
...glory to the hero of the memorable May days Zdeněk Mančal...
...what a velvet voice...
31 July 1945 (Úvaly) ...thanks to you, announcer, who announced the famous revolutionary message on 5th May, which, like most Czechoslovaks I have for ever engrained in my memory...
21 February 1946 (Lomince nad Popelkou) ... we would like to inform you that we want to organise a lecture on the *Battle for the Radio* ...we kindly ask you to tell us whether our request can be granted...
... our branch in Vrchlábí has approached us asking for a presentation on the same topic...
...we kindly ask you to confirm your participation at the lecture and we hope you will not refuse our invitation...
11 April 1947 (Šternebrk) Dear brother Mančal, I'm very glad I can let you know that your lecture was enjoyed by everyone. We listened to you again with joy yesterday on the radio.

Mančal: *(otevívá obálku)* 20. února 1948. V zájmu klidného chodu služby a bezpečnosti rozhlasové práce zprošťujeme Vás s okamžitou platností...

Kozák: ...služby v Československém rozhlasu na dobu přechodnou. Až nadále setrváte mimo rozhlasovou budovu- Mně to poslali taky.

Mančal: Nesmíme do rozhlasu?

Kozák: Bolševici nezapomínaj, kamaráde. A neodpouštěj. Kór tobě.

Mančal: *(trhá další obálku)* Dne 14. dubna 1948. Akční výbor se usnesl zrušiti pracovní poměr k 31. 3. 1948 pro nespolehlivost k lidově-demokratické republice.

EPILOG

Kříž: *(píše)* Byl jsem odsouzen k trestu smrti provazem. Dovoluji si předložit zdvořilou žádost, aby tento trest byl mi zmírněn resp. zaměněn v trest doživotního žaláře, poněvadž mou trestnou činností nebyla zaviněna smrt žádných lidí, podle slov obžaloby jsem působil velmi dobrým dojmem, takže je zde oprávněna naděje, že budu platným členem lidské společnosti a českého národa. Slibuji pak, že se o to ze všech sil přičiním.

Soudce: *(v jiném prostoru)* Žádost o milost se zamítá.

Kříž: Ať žije národ! Ať zhyne bolševismus!

(zvuk propadla)

Mančal: *(píše)* Svoji spolehlivost a oddanost k lidově-demokratické republice jsem nejlépe dokumentoval svojí účastí v podzemním odbojovém hnutí v letech 1939-1945, vrcholící mým zásahem dne 5. května 1945. Za tuto činnost a postoj mně osobně poděkoval pan prezident republiky a později jsem byl vyznamenán československou medailí „Za chrabrost“.

Mančal: *(opening an envelope)* 20 February 1948. To secure the running of the service and the safety of radio work, with immediate effect, we...

Kozák: ...we temporarily release you from service in Czechoslovak Radio with immediate effect. You will keep out of the radio building- They sent it to me too.

Mančal: We are not allowed in the radio?

Kozák: The Bolsheviks never forget. And never forgive. You especially.

Mančal: *(tearing open another envelope)* 14 April 1948. The Action Committee has resolved to terminate the employment relationship as of 31 March 1948 for lack of loyalty to the people's democratic republic.

EPILOGUE

Kříž: *(writing)* I was sentenced to death by hanging. I am hereby submitting a polite request that this sentence be commuted, or changed to a sentence of life imprisonment, since my criminal activity did not cause the death of any persons. According to the prosecution I made a very good impression, so there is a legitimate hope that I will be a valid member of society and the Czech nation. I also promise to put every effort in this.

Judge: *(in a different space)* The request for a pardon has been denied.

Kříž: Long live the nation! May Bolshevism die!

(the sound of the trap)

Mančal: *(writing)* My reliability and devotion to the people's democratic republic was best documented by my participation in the underground resistance movement from 1939-1945 and culminated in my involvement in the Prague Uprising on 5 May 1945. The President of the Republic personally acknowledged this activity and my attitude, and I was later awarded the Czechoslovak Medal for Bravery.

Soudce: *(v jiném prostoru)* Mančal Zdeněk, bývalý hlasatel, bytem v Praze 12, Královské Vinohrady, odsuzuje se k úhrnnému trestu odnětí svobody v délce pěti let.

Mančal: V triumf jistý to navzdor odnesu... Štít svůj čistý.

Judge: *(in a different space)* Mančal Zdeněk, a former announcer, resident of Prague 12, Královské Vinohrady, is hereby sentenced to five years in prison.

Mančal: In spite of doom, mine own... My white plume.